

VOORJAARSPARTIJRAAD

Vergaderstukken

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

INHOUDSOPGAVE

Agenda Partijraad 11 juni 1994	5
Stukken huishoudelijk gedeelte (de voorstaande nummering komt overeen met de agendapunten)	
2. Besluitenlijst CDA-Najaarspartijraad d.d. 27 november 1993	9
Besluitenlijst CDA-Partijraad d.d. 28 en 29 januari 1994	13
Besluitenlijst CDA-Congres d.d. 29 januari 1994	17
5. Gecomprimeerde jaarverslagen 1993	21
6. Voorstel voor (her)benoeming t.b.v. royementscommissie en commissie van beroep	85

GECOMPRIMEERDE JAARVERSLAGEN 1993

I BESTUURLIJKE ZAKEN

PARTIJBESTUUR

De drie verkiezingen op rij van 1994 werpen hun schaduw in 1993 al vooruit. Naast de inhoudelijke en organisatorische voorbereidingen, waaronder het kandidaatstellingstraject en het ontwerp-verkiezingsprogramma, heeft het partijbestuur zich bezig gehouden met de partij-politieke discussies.

Meermalen is uitvoerig van gedachten gewisseld over het politieke beleid van het kabinet. Daarom is de politieke rondblik een vast onderdeel van de agenda van de partijbestuursvergaderingen. Fractievoorzitter Brinkman in de Tweede Kamer levert altijd een belangrijke bijdrage aan dit onderdeel. Indien vragen de opstelling van de CDA-fracties in de Eerste Kamer of het Europees Parlement treffen, dan werken hun voorzitters Kaland en/of Penders mee. Ook Lubbers woonde een enkele bestuursvergadering bij om het kabinetsbeleid uit een te zetten dit met name in verband met de WAO-plannen en de begroting.

Ook het partijbestuur zelf heeft het voortouw genomen in een aantal politieke discussies en heeft naast de politieke rondblik een discussie-onderwerp op de agenda geplaatst. Tevens zijn een aantal thema-bijeenkomsten georganiseerd, waarbij naast partijbestuursleden ook vele anderen vanuit kamerkringen en gelieerde organisaties aanwezig waren. Onderwerpen die hierbij aan de orde zijn geweest zijn onder meer: de 'Prioriteitennota' van het ministerie van defensie; het rapport "De Christen-democratie, bestuurlijke en staatkundige vernieuwing" van de Commissie-Van de Beeten; het rapport "Stedelijk migrantenbeleid" van de werkgroep grote steden en het ICB en het rapport van de commissie Verbree "Naar een vernieuwd openbaar bestuur".

Daarnaast besteedt het partijbestuur aandacht aan internationale en Europese ontwikkelingen, als regel op basis van door de Commissie Buitenland opgestelde beleidsnotities.

De uitkomsten van deze discussies zijn verder betrokken bij de voorbereidingen van het ontwerp-verkiezingsprogramma.

Program van Uitgangspunten

Een ontwerp van een geactualiseerd Program van Uitgangspunten was medio '92 al verschenen. Doel hiervan is om de christen-democratische uitgangspunten meer in overeenstemming te brengen met de veranderende maatschappij en omgeving, zowel in binnen- als buitenland. Gelet op het grote belang van het Program van Uitgangspunten is ruim tijd uitgetrokken voor een uitvoerige bespreking binnen de afdelingen. Hiervan is in grote mate gebruik gemaakt. In het voorjaar heeft het partijbestuur uitvoerig stil gestaan bij de ingediende wijzigingsvoorstellen op het ontwerp-Program van Uitgangspunten.

Het Program van Uitgangspunten is uiteindelijk vastgesteld door het Congres van 15 mei 1993. Meer hierover kunt u lezen in het verslag van Partijraad/Congres.

Vorbereiding verkiezingen

Program

Tijdens het Bestuursweekend in januari is ruim aandacht geschonken aan de hoofdlijnen van het verkiezingsprogramma. Omdat voor de commissie-Braks overwegingen en keuzes die het partijbestuur maakt van groot belang zijn, zijn de leden van de commissie-Braks bij dit bestuursweekend aanwezig. De commissie Braks, ingesteld door het partijbestuur in 1992 met als opdracht een ontwerp-verkiezingsprogramma voor te bereiden, rondt in de zomer haar werkzaamheden af. Het ontwerp-verkiezingsprogramma is uitvoerig aan de orde geweest in het partijbestuur. Daarna is het naar de afdelingen verzonden die in de gelegenheid zijn gesteld om via de kamerkringen tot 7 december te reageren. In de vergadering van december zijn, ter voorbereiding van Partijraad en Congres van januari '94, de wijzigingsvoorstellen en de pre-adviezen besproken.

Ter voorbereiding van de Gemeenteraadsverkiezingen is begin 1993 het model-gemeenteraadsprogramma, voorbereid door een werkgroep onder leiding van drs. H.J. Kaiser, besproken. Ook is het ontwerp-EVP programma besproken, dit is vastgesteld door het EVP-congres van begin december.

Kandidaatstelling

In een extra-bijeenkomst van het partijbestuur zijn de profielschetsen voor de verkiezing van leden van de Tweede Kamer en van het Europees Parlement vastgesteld. Ten behoeve van de selectie van nieuwe kandidaten en advisering bij de voorbereiding van de kandidaatstelling zijn een tweetal commissies ingesteld, één t.b.v. de verkiezing van de Tweede Kamer onder leiding van mevrouw G.W. van Montfrans-Hartman en één t.b.v. de verkiezing van het Europees Parlement onder leiding van mr. B.W. Biesheuvel. De advies-kandidatenlijsten zijn besproken en vastgesteld door het partijbestuur van 1 november jl. en het versterkt partijbestuur van 8 november jl. Hierna zijn de lijsten naar de afdelingen verzonden die tot 21 december in de gelegenheid zijn gesteld hierover te stemmen. De uitslag van deze stemming is vastgesteld door het Congres van 29 januari '94.

Campagne

Op basis van de basisnotitie 'Vuurproef '94' van de campagneleider, drs. C. Bremmer, is in het partijbestuur gesproken over de opzet van de campagnes voor 1994. Vanaf eind '93 vormt het onderwerp campagne een vast onderdeel op de agenda van het partijbestuur.

Bestuurlijke taken

Tot de belangrijkste taken van het partijbestuur kan men, kijkend naar de statuten rekenen:

- de voorbereiding en organisatie van de verkiezing van de leden van Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal en van het Europees Parlement;
- het opstellen van ontwerp (model)programma's ten behoeve van verkiezingen van vertegenwoordigende lichamen;
- de zorg voor het beheer van geldmiddelen en eigendommen van het CDA.

Daarmee zijn nog niet alle taken en bevoegdheden opgesomd die het partijbestuur krachtens artikel 71 van de partijstatuten toekomen. Samenvattend gaat het om: het leiding geven aan alle politieke en organisatorische activiteiten van en binnen het CDA.

Commissie Appèl en Weerklank II

Partijbestuur heeft een werkgroep ingesteld onder leiding van de heer L. Klaassen. De werkgroep aangeduid als Appèl en Weerklank is in de tweede helft van 1993 gestart met haar werkzaamheden.

Opdracht

In het rapport *Politiek dicht bij mensen* is onder meer geconstateerd dat de wervingskracht van 'de politiek' en van het CDA onvoldoende is. Het teruglopend aantal actieve en passieve leden, inactiviteit op lokaal niveau en bestuurlijke veranderingen op met name regionaal niveau vragen om een herbezinning op politiek inhoudelijke verdieping en politiek organisatorische versterking, aldus het rapport.

De uitdaging voor Appèl en Weerklank ligt in het verder vorm geven aan de cultuur binnen de Vereniging CDA en binnen het CDA als organisatie. Door een gemeenschappelijk en eigentijds geheel van normen en waarden moet de partij wervend zijn en blijven en voldoende bindend werken voor de leden, potentiële leden en kiezers. Er dient een visie te komen ten aanzien van het CDA als politieke partij voor de komende jaren.

De werkgroep is vijf maal bijeen gekomen. Aan de orde kwamen: profiel toekomstig partijvoorzitter, de partijcultuur, het ledenbeleid en een inventarisatie van organisatievormen.

De werkgroep Appèl en Weerklank II streeft ernaar om voor de zomer '94 haar rapportage/advies af te ronden.

DAGELIJKS BESTUUR

Vaste onderdelen op de agenda van het dagelijks bestuur zijn de voorbereiding van de partijbestuursbijeenkomsten en de politieke actualiteit. Ook het DB is uitvoerig van gedachten gewisseld over de sociaal-economische ontwikkelingen, het vraagstuk van de bestuurlijke- en staatsrechtelijke vernieuwing en ontwikkelingen op internationaal terrein. Veel aandacht heeft het dagelijks bestuur besteed aan de inhoudelijke voorbereiding van de bespreking van het Program van Uitgangspunten en het ontwerp-verkiezingsprogramma in het partijbestuur.

Krachtens artikel 73 van de partijstatuten heeft het dagelijks bestuur vooral tot taak:

- de dagelijkse leiding van alle politieke en organisatorische activiteiten van en binnen het CDA;
- de voorbereiding van de besluitvorming en uitvoering van de besluiten van het partijbestuur;
- het nemen van beslissingen in spoedeisende gevallen, waarbij het dagelijks bestuur namens het partijbestuur optreedt;
- en het bijeenroepen van het congres en de partijraad, hetzij schriftelijk, hetzij door oproep door middel van een partij-orgaan.

Het DB voert ook in 1993 regelmatig gesprekken met delegaties van andere, vaak geestverwante organisaties, van kerkgenootschappen als ook met afvaardigingen van gelieerde organisaties en partijcommissies uit eigen kring. Met name over het ontwerpverkiezingsprogramma zijn diverse gesprekken met een breed scala aan organisaties en personen gevoerd. Een enkele greep. In juni heeft er in samenwerking met de Raad van Kerken een tweedaagse conferentie over het thema 'Normen en waarden' plaatsgevonden. Met de leden van de Rooms Katholieke Bisschoppenconferentie hebben een aantal gesprekken plaatsgevonden. Elke drie maanden is er intensief contact met het Convent van christelijk-sociale organisaties. Uiteraard voert het DB ook geregeld overleg met de gelieerde organen en organisaties.

Het dagelijks bestuur komt in 1993 zestien keer bijeen.

Samenstelling

De actuele samenstelling van dagelijks bestuur en partijbestuur kan desgewenst opgevraagd worden bij het Secretariaat.

Eind 1993 nemen als DB-leden afscheid de leden Van de Beeten en Wortmann-Kool. Inmiddels is de heer Van Laarhoven verkozen in de vacature Van de Beeten. De overige vacature(s) zullen in 1994 worden opgevuld.

KERN DAGELIJKS BESTUUR

Het Kern dagelijks bestuur vervult een klankbordfunctie ten behoeve van de partijvoorzitter. Deze klankbordfunctie wordt vervuld door de twee vice-voorzitters, de penningmeester en de partijsecretaris, die samen met de partijvoorzitter het zogeheten Kern-DB vormen.

Dit vergadert als regel één keer per week, ofschoon het nogal eens voorkomt dat door de drukbezette agenda's van de betrokken leden dit ritme niet altijd gehaald kan worden. De taken van het Kern-DB bestaan vooral uit:

- het adviseren van de partijvoorzitter bij zijn dagelijkse taakuitoefening (de klankbord functie);
- het voorbereiden van vergaderingen van het dagelijks bestuur.

Door toezending van een doorlopende actielijst, alsmede het mededelingenblad van de partijsecretaris, worden zowel het dagelijks bestuur als het partijbestuur periodiek geïnformeerd.

Het Kern dagelijks bestuur is met ingang van 29 januari 1994 als volgt samengesteld:
dr. J.P.R.M. van Laarhoven, Weurt (vice-voorzitter); mw.mr. P.C. Lodders-Elfferich,
Mook (vice-voorzitter); drs. W.G. van Velzen, Waalwijk (voorzitter); drs. A. Vroon,
Doorn (penningmeester); drs. C. Bremmer, Voorschoten (secretaris).

PARTIJRAAD / CONGRES

Partijraad en Congres stellen in 1993 het nieuwe Program van Uitgangspunten vast. Tevens draagt de Partijraad de heer Brinkman en mevrouw Maij-Weggen voor als kandidaat-lijsttrekkers bij de Tweede Kamer- en Europese verkiezingen. In 1993 vinden twee partijraden plaats en komt het Congres éénmaal bijeen.

De partijraad van mei is in Den Haag gehouden en stond geheel in het teken van de behandeling van het ontwerp-Program van Uitgangspunten. In het huishoudelijk gedeelte worden de jaarrekeningen en jaarverslagen vastgesteld of goedgekeurd.

In het avondgedeelte is er ook aandacht voor de actuele politieke situatie. Resoluties zijn aangenomen over het algemene politieke beleid; het conflict in het voormalig Joegoslavië; de prioriteitennota Defensie; de discussienota "Vernieuwd ouderschap" van het CDA Vrouwenberaad".

Tevens is door de partijraad mr.drs. L.C. Brinkman unaniem voorgedragen aan het Congres als kandidaat-lijsttrekker voor de verkiezing van de Tweede Kamer.

Direct aansluitend aan de Partijraad is daags daarna het Congres bijeengekomen. Tijdens deze bemoedigende bijeenkomst is het Program van Uitgangspunten na discussie door een grootst mogelijke meerderheid vastgesteld.

De najaarspartijraad van 27 november is in Ede. In het huishoudelijk gedeelte zijn de begrotingen voor 1994 vastgesteld of goedgekeurd. Tevens zijn op deze partijraad mevrouw mr.J.A.W. Scholten-Hinloopen, dhr. A. Jansen, mr. P.W.L. Russell, mw.mr. H.G.M. Giezeman en dr. J.P. Siwipersad verkozen tot (vrijgekozen) leden van het partijbestuur.

Centrale thema is "Economische ontwikkeling en werkgelegenheid", aan dit onderwerp zijn een tweetal deelsessies gewijd. Tevens is in een deelsessie indringend gediscussieerd over het ontwerp EVP-programma en is een deelsessie gewijd aan het vluchtelingenvraagstuk.

Parallel aan het ochtendgedeelte vindt een hartverwarmende instructiebijeenkomst plaats met vertegenwoordigers van gemeentelijke en kamerkringcampagnevoerders en vindt een hearing plaats over het model-provincieprogramma.

Tevens is door deze partijraad mevrouw J.R.H. May-Weggen unaniem voorgedragen aan het Congres als kandidaat-lijsttrekker voor de verkiezing van het Europees Parlement.

In het plenaire middagedeelte van deze partijraad vindt de eindrapportage van de partijpolitieke actie "Politiek dicht bij mensen" plaats.

DE ROYEMENTSCOMMISSIE

De Royementscommissie is belast met de behandeling van alle royementsoverwegingen. In 1993 zijn géén voordrachten tot royement ingediend. De Royementscommissie staat onder voorzitterschap van mr. V.H. Bruins Slot.

DE TOETSINGSCOMMISSIE

Ter voorkoming van ongewenste belangenverstrengeling is aan de Toetsingscommissie de beoordeling van cumulatie van functies opgedragen. Dit oordeel legt zij aan het Partijbestuur ter besluitvorming voor.

De werkzaamheden van de Toetsingscommissie betreffen diverse verzoeken tot beoordeling van cumulaties van verschillende aard.

Dhr. J.A.M. Vos is voorzitter van de Toetsingscommissie.

DE COMMISSIE VAN BEROEP

De Commissie van Beroep beslist bij wege van arbitrage op ingestelde beroepen tegen beslissingen van partij-organen en/of verbanden, waartegen krachtens de statuten van het CDA en daaruit voortvloeiende reglementen beroep ingesteld kan worden. Een uitspraak van de Commissie van Beroep is bindend voor alle betrokken partijen. Binnen de partij is tegen een uitspraak van de Commissie van Beroep geen beroep meer mogelijk. Door de Commissie van Beroep is in 1993 uitspraak gedaan inzake een in 1992 ingesteld beroep waarbij het beroep van appellanten ongegrond werd verklaard. Bij de Commissie van Beroep zijn in 1993 geen zaken aanhangig gemaakt.

De Commissie staat ook dit jaar onder voorzitterschap van mw. mr. L.G. Baud. Tijdens de Partijraad van mei is mw. mr. G.M. Metz bij acclamatie als plaatsvervangend voorzitter gekozen in de vacature ontstaan ten gevolge van het terugtreden van drs. J.J.A. Scholten.

DE STATUTENCOMMISSIE

De taak van de Statutencommissie is het voorbereiden van wijzigingsvoorstellen aangaande statuten en reglementen. Deze voorstellen worden uiteindelijk aan de leden van het Congres ter goedkeuring voorgelegd. Daarnaast houdt de Statutencommissie zich ad hoc bezig met diverse aangelegenheden van statutaire danwel reglementaire aard.

Belangrijk onderdeel van de werkzaamheden van de Statutencommissie in 1993 vormt de voorbereiding van een aantal wijzigingsvoorstellen voor de Statuten en het Huishoudelijk Reglement. Deze wijzigingsvoorstellen zijn door de Partijraad doorgeleid ter goedkeuring naar het Congres van januari 1994.

Mr. R.H. van de Beeten is voorzitter van de Statutencommissie.

FINANCIËLE COMMISSIE

De Financiële Commissie houdt zich ook dit jaar bezig met het onderzoek van de begrotingen en de jaarrekeningen van het CDA en de aan haar gelieerde organen en organisaties en het uitbrengen van verslag hierover aan de Partijraad alsmede het adviseren aan het Partijbestuur over belangrijke financiële aangelegenheden.

De Financiële Commissie staat in 1993 onder leiding van voorzitter mw. mr. E.G.E.M. Bloemen.

II INTERNATIONAAL WERK

COMMISSIE BUITENLAND

De turbulente buitenlands politieke ontwikkelingen van 1993 beïnvloedden de werkzaamheden van de Commissie Buitenland in hoge mate.

De wankelende democratie van de Russische Federatie, de oorlog in Bosnië en de onmacht van de Europese Unie deze te stoppen, drukten hun stempel op de internationale politiek en leidden tot een pessimistischere toekomstvisie dan in het euforische jaar 1989. 1993 was ook het jaar waarin de ratificatie van het verdrag van Maastricht plaatsvond. De Europese Gemeenschap werd hierdoor de Europese Unie. Binnen de Unie werd gediscussieerd over de uitbreiding met de landen van de Europese Economische Ruimte en, mogelijk op langere termijn, met de Visegradlanden.

In de NAVO werd gepoogd nadere invulling te geven aan de nieuwe taken. De Noord Atlantische Samenwerkingsraad kreeg het 'partnership for peace' gepresenteerd, als instituut voor of als voorloper van een uitbreiding met Midden- en Oost-Europese landen? De Nederlandse regering bracht de Prioriteitennota uit waarin de taken van de krijgsmacht geherijkt werden aan de nieuw ontstane veiligheidssituatie. Deze nota leidde tot een advies van de Commissie Buitenland, dat besproken werd in het Partijbestuur. Een van de harde noten bleek het voornemen van het kabinet de opkomstplicht voor de eerste oefening af te schaffen. De twee taken van de krijgsmacht, verdediging van NAVO-territoire en het bijdragen aan het handhaven van de internationale rechtsorde zou volgens de prioriteitennota met minder militaire middelen moeten. Het CDA pleitte voor het mobilisabel houden van een extra brigade.

In 1993 wierpen de drie verkiezingen van 1994 reeds hun schaduw vooruit. Zowel in het CDA als in de EVP waren werkgroepen actief met de voorbereiding van de verkiezingsprogramma's. Leden van de commissie en haar werkgroepen droegen bij aan deze voorbereiding en aan de amendering van de concepten.

Samenstelling Commissie Buitenland

De commissie bestaat uit 16 leden, waaronder de voorzitter, de voorzitters van de werkgroepen en een vertegenwoordiger van het Dagelijks Bestuur. De CDA Eerste- en Tweede Kamerfractie, de CDA/EVP-delegatie, het Vrouwenberaad, het CDJA, het Wetenschappelijk Instituut en het partijsecretariaat zijn vertegenwoordigd met een adviserend lid. In 1993 was prof. H.J. Neuman voorzitter van de commissie.

Het Buitenland secretariaat

Het Buitenland-secretariaat voert het secretariaat van de Commissie Buitenland, van de werkgroepen van de Commissie Buitenland en van de Eduardo Frei-stichting. Het secretariaat is verder belast met de voorbereiding van de standpuntbepaling van het CDA op buitenlands politiek gebied, het organiseren van conferenties e.d. en de uitvoering van de projecten van de Eduardo Frei-stichting.

Commissie Buitenland

De Commissie Buitenland vergaderde in 1993 tien maal, waarbij de eerder genoemde onderwerpen deel uitmaakten van de agenda.

Voorts werd gestreefd naar een goede afstemming met de activiteiten van EVP en EUCD.

In samenwerking met het Wetenschappelijk Instituut vond op 15 februari een conferentie plaats over het rapport 'Wij zijn het volk', toegespitst op de problematiek in het voormalig Joegoslavië. In totaal waren zo'n honderd deelnemers aanwezig.

Een tweede conferentie vond plaats op 12 juni; over het thema 'Vreemdelingenbeleid'. Bij deze bijeenkomst waren ongeveer zestig deelnemers aanwezig, die meest beroepsmatig bij het onderwerp betrokken zijn.

Een derde conferentie vond plaats op 11 en 12 november, in een gezamenlijke conferentie met de Konrad Adenauer Stiftung te Kijkduin. Hier stond de relatie tussen EMU en EPU centraal. Vanuit geheel West Europa waren zo'n vijftig deelnemers bijeen. Eveneens met de Konrad Adenauer Stiftung werd begin september een bezoek georganiseerd voor de Kamerkringen Zeeland en Friesland aan Berga en Vorpommern-Mecklerburg. Doel was om nader kennis te maken met de Bondsrepubliek na de Duitse eenwording.

Het overleg 'Kamerkringen en Internationalisering' vergaderde tweemaal.

Activiteiten werkgroepen

Europa

De werkgroep Europa vergaderde in 1993 acht maal, onder het voorzitterschap van mr. P.W.L. Russell, waaronder éénmaal gezamenlijk met de werkgroep Midden- en Oost-Europa.

In de tweede helft van 1993 hield de werkgroep zich bezig met de amendering van de nationale en Europese concept-verkiezingsprogramma's. Eind september werd in samenwerking met de CDA-Kamerkring Amsterdam een zeer geslaagde bijeenkomst georganiseerd over het thema "Wat betekent Europa voor Amsterdam". EG-Commissaris Van den Broek was hier de belangrijkste spreker.

De werkgroep stelde notities op over de EER, over de verhouding Nederland-Duitsland en boog zich over de verhouding tussen Nederland en België, ondermeer naar aanleiding van een gesprek met de ambassadeur van België, Luc Ceysens, die in november voor de werkgroep over de Belgische Staatshervormingen sprak.

Ontwikkelingssamenwerking

Voor de werkgroep Ontwikkelingssamenwerking stonden de activiteiten voornamelijk in het teken van het Program van Uitgangspunten en de nationale en Europese concept-verkiezingsprogramma's. Er werd veel aandacht besteed aan het opstellen van amendementen, die door de Commissie Buitenland bij het Dagelijks- en Partijbestuur werden ingediend.

Eerder in het jaar discussieerde de werkgroep over de situatie in Suriname naar aanleiding van een tweetal notities, over de OS-begroting van 1993 en 1994 alsmede de nota van minister Pronk "Een wereld in geschil". De werkgroep ontwikkelingssamenwerking vergaderde in 1993 zes maal, voorgezeten door drs. C.P. van Dijk.

Latijns Amerika

De werkgroep Latijns Amerika besprak in 1993 de ontwikkelingen in Peru, Uruguay en naar aanleiding van het werkstuk "Huntu of so" werd de relatie met de Nederlandse Antillen doorgelicht. Er werd een nota over Chili opgesteld en een notitie over Haïti, "dictatuur en democratie" werd besproken.

Voorts werd door de werkgroep een advies opgesteld voor de programcommissie.

Er werd gesproken met de algemeen secretaris van de CGTG in Guatemala, de heer J. Pinzon, over de ontwikkelingen in Guatemala en de positie van de Christen-Democratische partijen aldaar. In november bracht de ambassadeur van Venezuela, de heer F. Paparoni een bezoek aan de werkgroep, om de situatie in zijn land toe te lichten. Naar aanleiding van een brief van de El Salvadoriaanse christendemocraat Chavez Mena werd in december 1993 de situatie in El Salvador besproken.

De werkgroep Latijns Amerika vergaderde in 1993 zeven maal, onder leiding van drs. A van Bochove.

Mensenrechten

De werkgroep Mensenrechten besprak in 1993 de nota "Mensenrechten in Turkije" en de nota "vreemdelingen-, migranten- en vluchtelingenbeleid", die op 8 maart aan het Partijbestuur werd voorgelegd. Als vervolg op deze nota vond op 12 juni 1993 de zeer geslaagde studiedag "Het Nederlands Vreemdelingenbeleid in Europees perspectief" plaats.

Op verzoek van het Dagelijks Bestuur werd de nota "Mensenrechten in Turkije" opgesteld, die door het Partijbestuur behandeld werd.

Op de Partijraad in november, werd een parallelsessie gewijd aan het thema "vreemdelingenbeleid".

In de tweede helft van 1993 werd voorts veel aandacht besteed aan amendementen op het concept-verkiezingsprogram en besprak de werkgroep de resultaten van de Wereldconferentie Mensenrechten in Wenen.

De werkgroep Mensenrechten vergaderde in 1993 zeven maal, voorgezeten door de heer M. van Ditmarsch.

Midden- en Oost-Europa

De werkgroep Midden- en Oost-Europa stelde in 1993 op verzoek van de Commissie Buitenland de notitie 'Hulpverlening aan en samenwerking met de landen in Midden- en Oost-Europa' bij. In deze notitie, die in november aan de Commissie Buitenland is toegezonden is ingegaan op de vraag hoe Nederland kan bijdragen aan het politieke en economische hervormingsproces in Midden- en Oost-Europa.

In 1993 zijn door diverse werkgroepleden notities over de politieke en sociaal-economische situatie in Hongarije, Tsjechië en Slowakije en Albanië geschreven en werd een eerste aanzet gegeven voor een notitie over de Baltische Staten.

Voorts is op verzoek van de Commissie Buitenland een advies uitgebracht over de situatie in Polen na de september-verkiezingen en heeft de werkgroep ten behoeve van de Commissie Buitenland concept-amendementen op het CDA-verkiezingsprogramma 'Wat echt telt' en op het EVP-verkiezingsprogramma opgesteld.

De werkgroep fungeerde als adviesorgaan van het bestuur van de CDA-stichting voor Internationale Solidariteit 'Eduardo Frei' inzake de in Midden- en Oost-Europa uitgevoerde vormings- en scholingsprojecten. In dit kader maakten diverse werkgroepleden reizen en namen zij deel aan conferenties en gesprekken met een groot aantal christen-democraten uit de regio.

De werkgroep vergaderde in 1993 zeven maal (waaronder éénmaal gezamenlijk met de werkgroep Europa) onder voorzitterschap van mr. J.A.M.L. Houben.

Vrede en Veiligheid

In het begin van 1993 heeft de werkgroep Vrede en Veiligheid zich beziggehouden met het schrijven van een advies aan de Commissie Buitenland inzake de omvang en de structuur van de Nederlandse krijgsmacht zoals voorzien in de Prioriteitennota Defensie van de Nederlandse regering. Dit advies is eind januari 1993 aan de Commissie Buitenland toegezonden.

In de loop van 1993 nam mr. M.H.J.Ch. Rutten afscheid als voorzitter van de werkgroep. Hij is opgevolgd door de heer H.H. Dijcks, gen.maj. b.d. en laatstelijk commandant NTC te Gouda.

De tweede helft van het jaar discussieerde de werkgroep over de notities 'De lessen uit het Joegoslavië-conflict' en 'Veiligheidspolitieke samenwerking met Midden- en Oost-Europa' en werd een bijdrage geleverd aan de discussie binnen de Commissie Buitenland over het CDA-verkiezingsprogramma en het EVP-verkiezingsprogramma. In 1993 kwam de werkgroep zes maal in vergadering bijeen.

Midden-Oosten

De in 1992 heropgerichte werkgroep Midden-Oosten besteedde gedurende de eerste maanden aandacht aan de notitie 'Het Midden-Oosten: een signalement'. Deze notitie werd eind april naar de Commissie Buitenland gestuurd.

In de april-vergadering nam prof.dr. A. Wessels het voorzitterschap van de werkgroep over van prof. H.J. Neuman.

In de tweede helft van 1993 werd een begin gemaakt met het schrijven van een notitie over het 'Islamitisch fundamentalisme' en voerde een aantal werkgroepleden een gesprek met twee leden uit het kabinet van EG-commissaris Van de Broek. Onderwerp van dit gesprek was het EG-beleid ten aanzien van het Midden-Oosten. Ook de werkgroep Midden-Oosten formuleerde ten behoeve van de Commissie Buitenland enkele concept-amendementen op het CDA-verkiezingsprogramma en op het EVP-verkiezingsprogramma. De werkgroep Midden-Oosten vergaderde in 1993 zes maal.

EDUARDO FREI-STICHTING

De CDA-stichting voor Internationale Solidariteit 'Eduardo Frei'(EFS) kon in 1993 op grond van de Subsidieregeling 'Algemene Vorming en Scholing Politiek Kader in Midden- en Oost-Europa' wederom een groot aantal vormings- en scholingsprojecten organiseren ten behoeve van de christen-democratie in Midden- en Oost-Europa.

De regeling is sinds 1990 van kracht en werd steeds voor één jaar verlengd. De jaarlijkse verlenging gold aanvankelijk ook voor 1993¹, doch bij beschikking d.d. 20 augustus 1993 besloot de minister de regeling te verlengen tot en met 1996. Hiermee kwam de minister tegemoet aan de in kringen van Nederlandse politieke partijen levende wens voor een langere periode zekerheid te hebben over het voortbestaan van de subsidieregeling.

Op grond van de subsidieregeling kon het CDA aanspraak maken op een bedrag van f 608.000,=. Dit bedrag, waarvan maximaal 20% mag worden besteed aan de administratie en de uitvoering van de projecten, is gerelateerd aan het aantal CDA-zetels in de Tweede Kamer.

Helaas konden de activiteiten jegens geestverwanten in Latijns Amerika en andere regio's nog niet of nauwelijks van de grond komen.

¹ Besluit van de Minister van Binnenlandse Zaken d.d. 9 februari 1993.

Projecten

Door het secretariaat zijn projectvoorstellen aan het bestuur voorgelegd. Conform de voorwaarden van de subsidieregeling waren deze voorstellen gebaseerd op een gericht verzoek van geestverwante partijen in Albanië, Bulgarije, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Macedonië, Polen, Roemenië, Slovenië, Slowakije en Tsjechië. Kroatië is in de loop van 1993 uit de regeling geschrapt omdat het geen deel uitmaakt van de landendekking van de Oost-Europa faciliteit van de Nederlandse regering.

De door de Eduardo Frei-stichting uitgevoerde projecten vielen binnen het kader van het buitenlands beleid van het CDA.

Begin januari 1993 legde het EFS-bestuur een indicatieve verdeling voor 1993 vast.

Voor 1993 besloot het stichtingsbestuur tot een indeling van projecten in de volgende categorieën:

Scholing, training of kadercursussen

Deze categorie vormde in 1993 het belangrijkste deel van de EFS-activiteiten ten behoeve van Midden- en Oost-Europa. In totaal werden 11 van deze projecten uitgevoerd. Enkele voorbeelden ervan zijn campagne-seminars in Letland, Hongarije, Roemenië en Slovenië en een programma ten behoeve van lokale bestuurders in de Tsjechische Republiek;

Uitwisselingen

Personen of groepen zijn, op kosten van de EFS, uitgenodigd voor een bezoek aan Nederland. Hoewel het uitvoeren van projecten in de landen van Midden- en Oost-Europa, mede uit kosten oogpunt, de voorkeur geniet, kan een bezoek aan Nederland vormende waarde hebben waarbij op vrij eenvoudige wijze kennis worden gemaakt met een groot aantal aspecten van de Nederlandse samenleving. In 1993 vonden 4 van dit soort bezoeken plaats. Een werkbezoek van 30 Tsjechische burgemeesters aan Nederlandse collega's in november maakte hiervan deel uit;

Conferenties/congressen

Het betreft hier grote activiteiten die de Eduardo Frei-stichting, waaronder sommige in samenwerking met andere solidariteitsstichtingen heeft georganiseerd en die bedoeld zijn om een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van het Christen-democratisch gedachtengoed in Midden- en Oost-Europa. Naast een bezoek van de directeur van het Steenkamp-instituut, mr. W. Eikelboom aan een grote bijeenkomst in Hongarije, organiseerde de Eduardo Frei-stichting eind 1993 een grote tweedaagse conferentie te Wassenaar, onder de titel 'Midden- en Oost-Europa: vier jaar na de val van de muur'. Deze conferentie werd door 25 Midden- en Oosteuropese en 80 Nederlandse deelnemers bijgewoond;

Technische hulp

Conform de subsidievoorwaarden is het niet toegestaan directe financiële of materiële ondersteuning te geven. Wel is het toegestaan publikaties of vertalingen van CDA-publikaties uit te brengen. Ook in 1993 heeft de stichting van deze mogelijkheid gebruik gemaakt, door een drietal handboeken uit te brengen: het handboek politieke discussie, een Hongaars campagne-handboek en een handboek vaardigheden;

Oriëntatie-bezoeken

Bedoeld om de politieke situatie in het desbetreffende land en de positie van de zusterpartij te beoordelen. Een oriëntatie-bezoek heeft een gedegen voorbereiding van een uit te voeren project tot doel. In 1993 werden op verzoek van het bestuur bezoeken gebracht aan Roemenië, Letland, Polen en Hongarije;

Regionale projecten

In 1993 heeft de Eduardo Frei-stichting een groot aantal projecten met een regionale werking georganiseerd. Zo werd in samenwerking met de Duitse Hanns Seidel Stiftung in Boekarest een zeer succesvolle conferentie gehouden over de Civil Society in Midden- en Oost-Europa en werd meegewerkt aan een vervolg-conferentie over het nationaliteiten-vraagstuk.

De Christen-democratische Academie voor Midden- en Oost-Europa te Boedapest kon ook in 1993 weer rekenen op een forse ondersteuning door de Eduardo Frei-stichting. In samenwerking met de Belgische CVP werd een cursus 'Economic Stabilization' georganiseerd en verzorgde de stichting twee cursusweken: 'Party building' en 'Ideologies and lines in todays political thinking'.

In 1993 voerde de Eduardo Frei-stichting in totaal 30 van deze projecten uit op basis van de Subsidieregeling 'Algemene Vorming en Scholing Politiek Kader in Midden- en Oost-Europa'. Hiernaast werd, op grond van een subsidie van de Europese Commissie en ten behoeve van een groot project in Roemenië, samengewerkt met de Alfred Mozer Stichting van de Partij van de Arbeid en met Groen Links. Gedurende de periode september-november 1993 verzorgde een groot aantal trainers, waaronder namens het CDA de heren De Jonge en Smid, cursussen in vijftien Roemeense steden ten behoeve van de Roemeense Conventie.

In 1993 stond het bestuur van de Eduardo Frei-stichting onder leiding van: drs. W.K.N. Schmelzer, voorzitter. Dr. W.H. Welling, vice-voorzitter en penningmeester, nam vanaf medio november vanwege gezondheidsredenen de heer Schmelzer waar.

III VOORLICHTING EN PUBLICITEIT

PARTIJVOORLICHTING

De partijvoorlichting is verantwoordelijk voor de verspreiding van informatie gericht op de publiciteitsmedia. De publiciteitsdoelstellingen stonden in het teken van de verkiezingen.

Partijvoorlichting werkt intensief samen met de sector Verenigingszaken, zeker met betrekking tot de periodieken, Krant en CDAtel. Aandacht is verder besteed aan de kwaliteitsverbetering van informatiemateriaal. Publieksvoorlichting kreeg een grote rol.

Radio- en televisie-uitzendingen

Onder de verantwoordelijkheid van partijvoorlichting worden de radio- en televisie-uitzendingen vervaardigd. In de radio-uitzendingen leggen CDA-politici verantwoording af voor gemaakte keuzen of wordt de achtergrond belicht bij verschillende beleidsvoorstellen. Op verzoek van het CDA is het aantal televisie-uitzendingen voor politieke partijen uitgebreid en over de drie publieksnetten verdeeld. Deze televisie-uitzendingen worden samen met de fractievoorzitter van de Tweede Kamer gemaakt. De televisie-uitzendingen worden tevens gebruikt bij manifestaties. De televisie-uitzendingen zijn sterk persoonsgericht en hebben een moderne en uitdagende sfeer.

CD/ACTUEEL, CDA KRANT EN CDA-JAARBOEK

Continuïteit en vernieuwing zijn de trefwoorden in 1993. De succesvolle formule van de CDA Krant wordt verder uitgebouwd, de vernieuwing van CD/Actueel zowel wat betreft de lay out als de formule wordt voorbereid en de formule van het CDA-Jaarboek krijgt vaster vorm.

De formule van de CDA Krant, een mix van informatie over actuele CDA-standpunten en activiteiten, human interest en aandacht voor het gemiddelde CDA-lid en de CDA-afdeling, wordt dit jaar ter beoordeling aan de lezers voorgelegd. De reacties zijn overwegend positief tot zeer positief. De waardering en lezersdichtheid van de meeste rubrieken zijn in het algemeen hoog.

Vanwege het succes wordt besloten de formule en de invulling te handhaven. Wel wordt een nieuwe rubriek "vragen aan...." geïntroduceerd waarin CDA-leden politieke en persoonlijke vragen kunnen stellen aan vooraanstaande CDA-politici.

In augustus komt een speciale CDA Krant uit waarin het ontwerp-verkiezingsprogramma "Wat echt telt" integraal is opgenomen.

CD/Actueel

De redactie bereidt in 1993 de vernieuwing van CD/Actueel voor. Een ingrijpende verandering van de lay out van het opiniemagazine met ingang van 1 januari 1994 wordt voorbereid. Vergroting van de toegankelijkheid en meer eenheid in de vormgeving zijn hierbij de sleutelwoorden. Verder wordt besloten de opiniërende formule van het blad aan te scherpen. Met ingang van 1994 zal er meer ruimte komen voor opiniërende artikelen, analyses en lezersbrieven.

Ook in 1993 komt CD/Actueel twintig maal uit. De ontwikkelingen in Rusland en het voormalige Joegoslavië, het sociaal-economisch beleid en de toekomst van de sociale zekerheid en de discussie over de Betuwelijn waren regelmatig terugkerende onderwerpen in het blad. In het pre-verkiezingsjaar besteedde de redactie veel aandacht aan het nieuwe Program van Uitgangspunten en het verkiezingsprogram. Aan dit laatste werd zelfs een geheel themanummer gewijd. In series werd aandacht besteed aan het onderwijsbeleid in Nederland en aan de actie "1994: Vrouwen kiezen in de politiek".

In het najaar nam de redactie noodgedwongen afscheid van Evert Mathies die zijn hoofdredacteurschap vanwege gezondheidsredenen moest neerleggen. Mathies was vanaf 1990 hoofdredacteur. Hans Schipper werd benoemd tot waarnemend hoofdredacteur.

CDA-Jaarboek '93-'94

Vlak voor Prinsjesdag verscheen het CDA-Jaarboek '93-'94 dat door uitgeverij Sdu Koninginnegracht werd uitgegeven. Het jaarboek kent een kaleidoscopische formule: degelijke, inhoudelijke beschouwingen worden afgewisseld door features, human interestportretten, vraagesprekken en een kroniek van de voornaamste gebeurtenissen in het afgelopen parlementaire seizoen. Rode draad in het Jaarboek '93-'94 waren de drie verkiezingen in 1994. Het jaarboek werd gepresenteerd in perscentrum Nieuwspoor in aanwezigheid van o.a. minister-president Lubbers, fractievoorzitter Brinkman, partijvoorzitter Van Velzen en talrijke kamerleden en oud-politici. Professor Albeda en W.I.-directeur Van Gennip gingen in op het politiek testament van de premier. Jaarboek en presentatie trokken in de publiciteit volop de aandacht. De redactie van het jaarboek, een jaarlijks terugkerend fenomeen aan het begin van het politieke seizoen, werd verzorgd door mr. drs. L. Jongsma, mr. B.M.J. Pauw en drs M.C.B. Meijer.

Samenwerkingsverband Wetenschappelijk Instituut en CDA

Ook in 1993 verzorgde het eindredactieteam de eindredactie en productie van de CDA Krant, CD/Actueel, CD/Verkenningen, het CDA-Jaarboek en overige, meer incidentele uitgaven van CDA en Wetenschappelijk Instituut. De uitgaven worden via DTP in eigen beheer opgemaakt.

REDACTIERAAD

In 1993 buigt de Redactieraad zich met name over het Beleidsplan en het Redactie-statuut van CD/Actueel.

De Redactieraad bespreekt dit jaar het redactiestatuut waarin de formules van het blad CD/Actueel, de positie, de taken en bevoegdheden van de redactie en de Redactieraad zijn vastgelegd. Na ampele discussie stemt de Raad in met het statuut.

Tegelijk buigt de Raad zich over het Beleidsplan van de redactie waarin voorstellen zijn opgenomen om het opiniërende karakter van het blad te versterken. De Raad brengt enkele wijzigingen in het Beleidsplan aan, maar verklaart zich op hoofdlijnen akkoord met het plan. Ook dit jaar voert de Raad haar toezichhoudende, stimulerende en adviserende taak ten opzichte van de redactie uit. De Raad staat ook in 1993 onder voorzitterschap van mr. drs. E.C.M. Wagemakers.

IV FACILITAIRE ZAKEN

SECRETARIAAT

1993 is door de Partijorganisatie mede benut door het Sectorenmodel binnen het Secretariaat verder gestalte te geven en de bezetting t.b.v. de projectorganisatie campagne voor de drie verkiezingen in te vullen.

Ter verdere invulling van het sectorenmodel is drs. M. van der Poel benoemd tot waarnemend Sectorhoofd Politiek en is Mw. A van Wassenauer-Golla per 1 november benoemd als Sectorhoofd Verenigingszaken. Partijsecretaris drs. C. Bremmer heeft zich vanaf de zomer als eindverantwoordelijke volledig gericht op de voorbereiding van de drie campagnes.

Een aantal interne verschuivingen binnen het partijbureau hebben ertoe geleid dat Virga van Kooten weer bij het secretariaat is ingelijfd en wel bij de sector Politiek/Bestuur alwaar Nelly Marey haar stoel heeft verruild voor een plaats bij het Steenkampinstituut. Jolien Jeroense heeft de documentatietaken opgepakt, Mariska Jansen is als secretaresse bij de afdeling Buitenland benoemd.

Voorts is Meindert Stolk vertrokken en is deze plaats bij de afdeling Buitenland ingenomen door Martine Kleij. Sylvia van Eijk heeft de vacature na het vertrek van Helene Dorsman als secretaresse van de Partijvoorzitter opgevuld en Nicole van der Zijden is Margreet Erkelens opgevolgd als secretaresse van de Partijsecretaris/Campagneleider.

Na het vertrek van Froukje de Jonge heeft het Vrouwenberaad versterking gekregen in de persoon van Rixt Meines. Bij het CDJA is Ron van Duffelen de nieuwe secretaris na het vertrek van Johan Mulder en het Wetenschappelijk Instituut heeft Celma Prins als versterking bij het WI-secretariaat verwelkomd.

Huisvesting

Nadat de gehele problematiek rond de huisvesting van het partijbureau in 1992 op papier was opgelost en de tijdelijke huisvesting aan het Verhuilstplein een feit was geworden mocht de hele verhuisoperatie in oktober '93 nog eens worden herhaald. Het was dit keer echter niet alleen een verhuizing. Om de verbouwing en de inrichting van de panden te begeleiden werd een commissie ingesteld waarin afgevaardigden van secretariaat, ondernemingsraad, gelieerde organisaties en de architect waren vertegenwoordigd. E.e.a. heeft erin geresulteerd dat per medio oktober het CDA-huis als een modern, goed ingericht kantoor, voorzien van eigentijdse faciliteiten, met veel enthousiasme door de medewerk(st)s in gebruik is genomen.

V WERKGROEPEN EN ACTIVITEITEN

CDA BASISGROEP SOCIALE ZEKERHEID

Het jaar 1993 was voor de Basisgroep Sociale Zekerheid in meerdere opzichten een betekenisvol jaar.

De Basisgroep voerde een openhartig gesprek met B. de Vries, minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Voorzitter Arend Jansen, werd door de Partijraad gekozen in het partijbestuur van het CDA en de notitie "vrijwilligerswerk door mensen met een uitkering" maakte deel uit van de partijraadstukken t.b.v. de discussie rond het thema "Economische ontwikkeling en Werkgelegenheid".

Daarnaast zijn vermeldenswaard de bijdrage aan de discussie over het Program van Uitgangspunten en het nieuwe verkiezingsprogramma "Wat echt telt" en de gevoerde gesprekken met leden van de CDA-fractiecommissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Doelstelling en taak

Het doel van de basisgroep is om de stem van de uitkeringsgerechtigden zo goed mogelijk te doen weerklinken in het CDA opdat er volwaardig met hen rekening wordt gehouden.

De basisgroep gaat er vanuit dat mensen met en mensen zonder een betaalde baan samen verantwoordelijk zijn voor de samenleving.

De basisgroep is zowel een werkgroep van het CDA als CDA-Tweede Kamerfractiebegeleidingscommissie. Zowel aan partij(bestuur) als aan de fractie geeft zij gevraagd en ongevraagd advies en meningen over onderwerpen die met name de positie van uitkeringsgerechtigden betreffen.

De basisgroep analyseert de positie van mensen die leven van een uitkering. Zij bezint zich bij voortduring op de vraag hoe het CDA vanuit haar grondslag (het Evangelie als leidraad bij haar denken en handelen) om moet gaan met mensen die afhankelijk zijn van een uitkering. Zij volgt kritisch hoe het CDA de bescherming van hun positie in de praktijk brengt en hoe de overheid optreedt als schild der zwakken.

Samenstelling en werkwijze van De Basisgroep

De leden van de basisgroep zijn uitkeringsgerechtigden of dat langdurig geweest. Eind december 1993 telde de basisgroep 25 leden. De leden zijn vooral afkomstig uit de provincies Zuid- en Noord Holland, Gelderland, Utrecht en Noord Brabant. De basisgroep kent een gekozen bestuur door en uit haar leden. Het bestuur coördineert de werkzaamheden van de basisgroep en voert uit wat de plenaire vergadering aan haar delegeert. Het bestuur vergaderde in 1993 zes maal. Het stond onder leiding van A. Jansen.

Bijeenkomsten

De basisgroep heeft tweemaal gesproken met leden van de CDA-fractiecommissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid en één maal op een hoorzitting ten behoeve van de begroting (1994) Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Met de leden van de fractiecommissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid is gesproken over de volgende onderwerpen: WAO, Wet Voorzieningen Gehandicapten, de Begroting 1994, Minimumloon en de Parlementaire enquête Sociale Zekerheid.

De vier tussenbijeenkomsten, welke gelegen zijn tussen de bijeenkomsten met de kamerleden, bieden de mogelijkheid om onderwerpen in een breder verband en diepgaander te bediscussiëren en zijn met name van belang voor de bijdrage van de basisgroep naar de partij zelf toe.

In de verslagperiode zijn er vier tussenbijeenkomsten geweest met als belangrijkste onderwerpen: het Program van Uitgangspunten, het verkiezingsprogram, het gesprek met Bert de Vries, het minderhedenvraagstuk, het gastbezoek van het NIBUD en sociale zekerheid.

Activiteiten ten behoeve van de partij

In september vond het jaarlijks gesprek plaats tussen partijvoorzitter Van Velzen en drie bestuursleden van de basisgroep. Onderwerpen waren de financiële positie van de basisgroep, discussiestukken voor de partij, vertegenwoordiging in besturen, de relatie tussen de basisgroep en de CDA-pers en het activiteitenprogramma van de basisgroep voor 1994.

Daarnaast heeft de basisgroep een actieve bijdrage geleverd aan het verkiezingsprogramma "Wat echt telt", het Program van Uitgangspunten en een infostand op de Partijraden

Open Forum

De basisgroep kent een blad Open Forum geheten, dat als doel heeft het CDA en uitkeringsgerechtigden te informeren over de activiteiten van de basisgroep en een podium te bieden voor discussie. Het blad Open Forum bevatte tal van interessante artikelen en interviews alsmede de verslagen van de bijeenkomsten met de kamerleden.

Het wordt gezonden naar o.a. leden van Tweede en Eerste Kamerfractie, de landelijke organen van het CDA en naar de kamerkringen; naar (organisaties van) uitkeringsgerechtigden; naar de pers o.a. via de afdeling (pers)voorlichting van de fractie en naar andere belangstellenden (steun-abonnees).

WERKGROEP GROTE STEDEN

In 1993 is de doelgroep van de werkgroep grote steden uitgebreid tot 43 steden met de zogenaamde CDA-43 stedenactie.

De CDA-werkgroep Grote steden is het platform voor de CDA-afdelingsbesturen en fracties in de negentien 100.000+-gemeenten met een stedelijk karakter.

Deze steden zijn: Almere, Amersfoort, Amsterdam, Apeldoorn, Arnhem, Breda, Den Haag, Dordrecht, Eindhoven, Enschede, Groningen, Haarlem, Leiden, Maastricht, Nijmegen, Rotterdam, Tilburg, Utrecht en Zaanstad.

De belangrijkste activiteiten van de werkgroep zijn: - het organiseren van Grote stedenmanifestaties, - het beleggen van gezamenlijke bijeenkomsten over stedelijke vraagstukken, - het op de agenda plaatsen van onderwerpen op de agenda van CDA-besturen en Kamerfracties over stedelijke politiek.

In 1993 staat de werkgroep Grote steden onder voorzitterschap van drs. C.M. Wortmann-Kool.

Vorbereiding campagne raadsverkiezingen

Het jaar 1993 staat in het teken van de voorbereiding van de raadsverkiezingen en de Tweede kamerverkiezingen in 1994. De werkgroep belegt een bijeenkomst op 27 maart in Tilburg waar gesproken wordt over zowel het Modelgemeenteprogram als de thema's van het landelijk verkiezingsprogramma. Uitgebreid wordt gesproken over de onderwerpen: criminaliteit, gemeentelijke financiën en bestuurlijke en sociale vernieuwing.

Het CDA-verkiezingsprogramma "Wat echt telt" is uitgebreid besproken in de werkgroep. Waar nodig is overlegd over het gezamenlijk indienen van amendementen.

43-stedenactie

Vanaf juni zijn de plannen ontwikkeld voor de CDA-43 stedenactie. Hiertoe is de doelgroep van de werkgroep uitgebreid tot 43 steden. Alle steden met een centrumfunctie en tenminste 60.000 inwoners. Doelstelling van deze actie is om de positie van het CDA in deze gemeente te versterken en in ieder geval te stabiliseren in de raadsverkiezingen in maart 1994. De deelnemende steden zijn: Alkmaar, Almelo, Almere, Alphen aan den Rijn, Amersfoort, Amstelveen, Amsterdam, Apeldoorn, Arnhem, Breda, Capelle aan den IJssel, Delft, Den Haag, Den Bosch, Deventer, Dordrecht, Ede, Eindhoven, Emmen, Enschede, Groningen, Haarlem, Haarlemmermeer, Heerlen, Helmond, Hengelo, Hilversum, Hoorn, Leeuwarden, Leiden, Lelystad, Maastricht, Nijmegen, Roosendaal, Rotterdam, Tilburg, Utrecht, Venlo, Vlaardingen, Vlissingen, Zaanstad, Zoetermeer en Zwolle.

Onder verantwoordelijkheid van de landelijk campagneleider trad de secretaris van de werkgroep op als project-coördinator.

Op 10 juni vond een bijeenkomst plaats met de campagneleiders uit de 43-steden om hen te informeren over de voorgenomen plannen in de campagne.

Overleg met bewindslieden

In november vond overleg plaats met de CDA-bewindslieden Lubbers, Heerma, Van Rooy, fractievoorzitter Brinkman en CDA-voorzitter Van Velzen en campagneleider Bremmer. Gesproken werd over de wijze waarop CDA-kandidaten in de campagne de boodschap in de steden helder over het voetlicht kunnen brengen. Hiertoe is door de werkgroep een notitie opgesteld met als thema's: leefbare en veilige, verkleurende, vergrijzende en werkende steden. Er is een notitie tot stand gekomen die dient als basis voor de campagne in de drieënveertig steden.

Bestuurlijke organisatie

In april 1993 wordt de discussie over het rapport van de commissie-Verbree II over de bestuurlijke organisatie in het bijzonder rond de steden binnen het CDA afgerond. Het rapport werd door de CDA-bestuurdersvereniging aanvaard en ook het CDA-partijbestuur aanvaardt het rapport, echter met een aantal kanttekeningen.

Modelgemeenteprogram

In maart 1993 verschijnt het CDA-model-gemeenteprogram 'Duurzaam vernieuwen'. Dit program dat als leidraad dient voor het opstellen van gemeentelijke verkiezingsprogram biedt voldoende aanknopingspunten voor de stedelijke verkiezingsprograms. Dit is mede te danken aan een actieve inbreng van leden uit de werkgroep Grote steden.

CDA-kandidatenlijst voor de Tweede Kamer

Verschillende leden van de werkgroep hebben zich ingezet om bij de totstandkoming van de kandidatenlijst voor de Tweede Kamer van het CDA, kandidaten met een stedelijke achtergrond op verkiesbare plaatsen te krijgen. Het uiteindelijke resultaat is positief te waarderen. Van de eerste vijftig kandidaten heeft de helft een stedelijke achtergrond.

Rapport 'Veranderen en versterken'

In het kader van de discussie over de bestuurlijke organisatie van Nederland werd op het verzoek van het Partijbestuur een werkgroep ingesteld onder leiding van drs. E. Wer-muth. Doel van de werkgroep was het inventariseren van de effecten van Ode bestuurlijke veranderingen en het aandragen van adviezen voor de wijze waarop de partijorganisatie hierop moet reageren. Een en ander resulteerde in het rapport "Veranderen en versterken", welk rapport een eerste aanzet voor een verdere regionale opbouw van de partij beoogd te zijn. Voornaamste conclusie uit het rapport is dat een geleidelijke aanpassing van de partijorganisatie aan de bestuurlijke ontwikkeling geboden is en dat deze aanpassing zal dienen te geschieden middels een herschikking van bevoegdheden en werkgebieden over de in de tussenlaag van de partij-organisatie bestaande verbanden (in hoofdzaak kamerkringen/provinciale afdelingen) en de te vormen regionale afdelingen nieuwe stijl, zodanig dat de aldus omgevormde dan wel nieuw gevormde partij-organisatorische eenheden complementair aan elkaar zijn. De partijorganisatie zal uiteindelijk uit niet meer dan drie niveaus dienen te bestaan. Het aanpassingsproces zal geleidelijk en van onderop dienen te verlopen en naar tempo en vorm per gebied kunnen verschillen. Door het Partijbestuur van 5 juli is ingestemd met de in het rapport voorgestelde benadering van de overgangsfase. De werkgroep Appèl en Weerklank II is verzocht de conclusies en aanbevelingen indringend te betrekken bij haar werkzaamheden.

WERKGROEP VROUWENNETWERKEN

Op 31 augustus 1992 is het Vrouwenetwerk gestart met een bijeenkomst in de Haagse Tweede Kamer. Doelstelling van het Vrouwenetwerk is om op alle bestuursniveaus via onderlinge contacten meer vrouwen bij CDA-activiteiten te betrekken. Naar inzicht van de werkgroep Vrouwenetwerken vereist een dergelijk doel een meer regionale aanpak, bijvoorbeeld per kamerkring of onderdeel daarvan.

In 1993 is in de volgende Kamerkringen een Vrouwenetwerk: Groningen, Drenthe, Utrecht, Noord-Holland, Amsterdam, Leiden, Den Haag, Dordrecht, Brabant, Zeeland en Limburg. Voor regio-coördinatoren van deze Vrouwenetwerken is in 1993 twee keer een gesprek georganiseerd met de partijvoorzitter en de landelijke werkgroep. Het doel van deze gesprekken is om van gedachten te wisselen over de activiteiten die zijn georganiseerd in de kamerkringen of door gelieerde organisaties. Op 15 september 1993 is een tweede landelijke bijeenkomst van het Vrouwenetwerk georganiseerd. De landelijke werkgroep staat onder voorzitterschap van mevrouw J.M.J.Th. Luiten-Monchen.

INTER CULTUREEL BERAAD

Het Intercultureel Beraad was in 1993 zowel intern (binnen) het CDA als extern zeer actief. In maart organiseert het ICB een conferentie waarin de problematiek van allochtone jongeren centraal staat. Daarnaast participeert het ICB in de voorbereiding en organisatie van een aantal themaconferenties in samenwerking met de Bestuurdersvereniging en het Steenkampinstituut.

Het is mede vanwege het tienjarig bestaan van het ICB en met het oog op de verdere uitwerking van de door de Partijraad van november '91 aangenomen resolutie over de politieke participatie van migranten, dat de voorzitter van het landelijk ICB, drs. D. Ramlal, het initiatief heeft genomen om een adviescommissie in te stellen met als taak de werkwijze van het ICB in de afgelopen periode te evalueren en zich nader te bezinnen op het functioneren van het ICB in de toekomst.

Juist nu in het partijbestuur van 4 juni 1993 een werkgroep Appèl en Weerklank II is ingesteld met als taak te komen tot een bezinning in bredere context op het organisatorisch functioneren van het CDA heeft de adviescommissie extra vaart achter haar werkzaamheden gezet om haar advies zo snel mogelijk uit te brengen.

Inmiddels heeft het Partijbestuur de bevindingen van de adviescommissie, zoals verwoord in het rapport "Naar een ICB nieuwe stijl", ter hand gesteld van de werkgroep "Appèl en Weerklank II" zodat zij als bouwstenen betrokken kunnen worden bij haar werkzaamheden.

Om een goed zicht te krijgen op het functioneren van de regionale ICB's heeft het landelijk ICB in de loop van 1993 een aantal bezoeken aan de regionale ICB's afgelegd.

Bezoeken zijn afgelegd aan de ICB's in de kamerkring Amsterdam, Rotterdam, Arnhem, Dordrecht, Den Haag, Noord Brabant, Leiden, Haarlem en Utrecht.

Doel van deze gesprekken is een nadere kennismaking en het signaleren van mogelijke knelpunten.

Bij de uitwerking van de partij-politieke actie "Politiek dicht bij mensen" is ook expliciet aandacht besteed aan de participatie van migranten. Ten behoeve van de verdere uitwerking van dit thema is in samenwerking met het ICB een leidraad opgesteld.

Tenslotte was het ICB betrokken bij de voorbereiding van de campagne voor de verkiezingen van 1994.

VI VERENIGINGSZAKEN

In 1993 blijkt de actie "leden werven leden" effectief. Door inzet van verenigingsconsulenten voor het werven van leden en begeleiden van afdelingen werkt verenigingszaken aan een nog persoonlijker en betere begeleiding van afdelingen en kamerkringen. Met de introductie van de nieuwe huisstijl wil het CDA eenduidig en positief naar buiten treden.

De Sector Verenigingszaken heeft tot doel optimale service- en dienstverlening ten behoeve van de vereniging CDA in brede zin en de (potentiële) leden en belangstellenden in enge zin. Doelstelling is het versterken van de vereniging CDA. Ledenbeleid en communicatiebeleid zijn de peilers van Verenigingszaken.

Ledenzorg

Ledenontwikkeling

Ten opzichte van het voorgaande jaar is het ledenaantal van het CDA gedaald. Het totaal aantal leden over 1993 is 107.000. Er zijn 4200 nieuwe leden. Dit betekent een stijging van het aantal nieuwe leden ten opzichte van het voorgaande jaar. Er zijn 9472 opzeggingen. Dit is een lichte stijging ten opzichte van 1992.

Contributie-inning

De ontvangen contributie over 1993 is Mfl. 8.38. Dit betekent een zeer beperkte stijging ten opzichte van voorgaande jaren. Er zijn 100.000 betalende leden. Dit is een daling ten opzichte van voorgaande jaren. De gemiddelde contributie per betalend lid is gestegen en is voor 1993 f 83,41.

Verenigingsconsulenten

In 1993 zijn een aantal instrumenten voor ledenzorg en ledenwerving ingezet. Er is opnieuw gebruik gemaakt van de methode om leden te benaderen via telemarketing. Uit ervaring blijkt dat het "leden werven leden" het meest effectief is. Wanneer we de structuur van het CDA volgen, dan betekent dit dat afdelingen gestimuleerd moeten worden om leden te werven, terwijl kamerkringen een stimulerende en initiërende rol hebben naar afdelingen. De rol van het landelijk secretariaat is veel meer ondersteunend. Door het inzetten van een vaste contactpersoon voor een kamerkring, een zogenaamde verenigingsconsulent is het mogelijk om alle afdelingen vanuit kamerkringniveau persoonlijk te benaderen en beter te begeleiden/ondersteunen en te activeren.

De taken van de verenigingsconsulenten zijn:

- * het begeleiden, adviseren en stimuleren van gemeentelijke afdelingen bij het opzetten van ledenwerfacties en ledenzorgactiviteiten;
- * het stimuleren van actief human resource beleid op kamerkringniveau.

Vanaf juni 1993 is in samenwerking met de kamerkringen gestart met het werven van een/meerdere verenigingsconsulent(en) per kamerkring. Per 31 december 1993 zijn inmiddels 13 verenigingsconsulenten benoemd.

Kamerkringsteunpunten

In 1991 hebben alle kamerkringen een kamerkringsteunpunt opgericht. De servicefunctie van de kamerkringsteunpunten is in 1993 nader uitgewerkt en vastgelegd. De taken van de steunpunten zijn:

- * vraagbaak voor CDA-afdelingen, leden en belangstellenden;
- * administratieve ondersteuning voor bestuur van de kamerkring;
- * beheren van de decentrale ledenadministratie;
- * spreekbeurtencoördinatie.

Financiële actie

In mei 1993 is een financiële actie gehouden onder alle leden van het CDA ten behoeve van de drie verkiezingen in 1994. Naast een brief is een folder ontwikkeld over het doel van de actie. Het resultaat per 31 december 1993 is ongeveer 31.000 betalende leden. De bruto-opbrengst is ruim 1 miljoen gulden. Alle leden die een financiële bijdrage aan de campagne hebben geleverd, ontvangen als dank een CDA-speldje, met de tekst "Campagne 1994".

Activiteiten

In het kader van de landelijke permanente campagne en als voorbereiding voor het verkiezingsjaar 1994 heeft het landelijk CDA-bureau in samenwerking met de kamerkringen Den Helder, Flevoland, Gelderland en Groningen manifestaties georganiseerd.

17 februari: Heiloo,

15 maart: Almere,

29 september: Doetinchem,

15 november: Groningen.

Op deze bijeenkomsten is veel aandacht geschonken aan het contact met de achterban door in het plenaire deel van de bijeenkomst een forum te organiseren waarbij aanwezigen schriftelijk of mondeling vragen konden stellen aan de leden van het forum, bestaande uit een aantal landelijke, regionale en lokale politici.

Voor het overige werd het formele deel ingevuld met speeches van de partijvoorzitter, de fractievoorzitter, de minister-president en diverse bewindspersonen. Het geheel werd afgewisseld met diverse muzikale intermezzo's.

Nieuwe media

Om te voorzien in een behoefte om snel en kernachtig informatie over te dragen en om de informatievoorziening richting publiek en leden te verbeteren heeft het CDA een eigen videotextdienst, CDAtel, ten behoeve van publieksvoorlichting en electronic mail, CDAmail, ten behoeve van interne communicatie/informatievoorziening.

CDAtel

CDAtel is het informatiesysteem dat via videotex wordt aangeboden aan burgers, bedrijven en instellingen. CDAtel houdt u dagelijks op de hoogte van de actuele ontwikkelingen in de politiek, op nationaal en Europees niveau. De dienst geeft informatie over activiteiten die het CDA landelijk en regionaal organiseert en CDA-standpunten over actuele politieke onderwerpen. CDAtel is te bereiken via VideotexNet op telefoonnummer 06-7400 (42,5 ct per minuut) en het intoetsen van 'cdatel', 24 uur per dag, zeven dagen per week.

CDAtel komt tot stand met medewerking van de CDA-Tweede Kamerfractie, de CDA-delegatie in het Europees Parlement, het CDA partijbureau, de gelieerde organisaties van het CDA en de regionale CDA-bureaus.

CDAmail

CDAmail is de elektronische postbusdienst van het CDA. De dienst heeft een puur ondersteunend karakter met als doel de communicatie te bevorderen tussen de diverse geledingen binnen het CDA. Middels CDAmail worden snel en eenvoudig via de computer berichten en documenten verzonden. De ontvangen berichten kunnen daarna makkelijk worden bewerkt en indien nodig worden doorgestuurd, 24 uur per dag, 7 dagen per week. Eind 1993 zijn er ruim 40 CDAmail-abonnees. Het netwerk en daarmee het elektronisch communicatieverkeer is uitgebreid op regionaal, provinciaal, landelijk en Europees niveau. Er wordt op deze wijze gecommuniceerd met Kamerkringen, CDA-afdelingen en Statenfracties, de Tweede Kamer en het Europees Parlement.

Huisstijl

In oktober 1993 is, met de terugkeer naar het gerenoveerde CDA-huis, een nieuwe huisstijl geïntroduceerd. De reden hiervoor is om eenduidig, herkenbaar en positief de identiteit en het imago van het CDA uit te dragen in alle visuele middelen waarmee het CDA naar buiten treedt. De 'huisstijloperatie' heeft betrekking op het Secretariaat, het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA, het Steenkampinstituut, het CDA Vrouwenbeeraad en de CDA-Bestuurdersvereniging. De herkenbaarheid van de gelieerde organisaties met het CDA is hierdoor vergroot.

VII WETENSCHAPPELIJK INSTITUUT VOOR HET CDA

1993 stond voor het Wetenschappelijk Instituut vooral in het teken van de werkzaamheden ten behoeve van het Program van Uitgangspunten en het landelijke en Europese verkiezingsprogramma. Tevens werden een aantal belangwekkende rapporten op verschillende beleidsterreinen gepubliceerd.

Kernprogramma

Ook in de afgelopen tijd konden weer belangrijke studies worden afgerond, studies, die in de meeste gevallen opgepakt werden in het publieke en politieke debat.

Met de studie "Schepping en Rentmeesterschap" werd een belangrijke bijdrage geleverd aan de formulering van een samenhangend en principieel verankerd christen-democratisch beleid ten aanzien van het milieu.

Met de studie over de overheidsfinanciën in de komende kabinetsperiode werd een fundament gelegd onder het verkiezingsprogramma. Deze studie zette in belangrijke mate de toon over de richting van het beleid terzake van de openbare financiën.

Met het rapport over "Europa en maatschappelijke organisaties" werd een innovatieve bijdrage geleverd aan de vertaling van het begrip "verantwoordelijke samenleving" op het Europese niveau, de uitwerking van het beginsel van gespreide verantwoordelijkheid op een terrein, waar dat nog weinig geschied is.

Samenwerking met het CDA

De afgelopen periode werd beheerst door een tweetal grote projecten, die op verzoek van het Partijbestuur door het Wetenschappelijk Instituut werden uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van en in nauwe samenwerking met speciale daarvoor in het leven geroepen commissies.

Het eerste betrof de formulering van het nieuwe Program van Uitgangspunten. In alle Westeuropese landen staan de politieke bewegingen, en niet op de laatste plaats de christen-democratie, voor de opgave te formuleren wat hun grote leidende principes zijn en wat hun inzichten zijn met betrekking tot een humane samenleving.

Met name 1993 werd gedomineerd door de werkzaamheden ten gunste van het verkiezingsprogramma '94-'98. Dit document, dat onder de naam "Wat echt telt" ten doop werd gehouden, confronteerde de Partij - volgens sommigen hardhandig - met de vraag, op welke wijze ons land de uitdagingen van de 21e eeuw tegemoet wil treden.

Daarnaast was er een constante vraag, en soms tot keuzes dwingende druk, om de partij te assisteren bij de formulering van allerlei discussienotities, spreekgeschetsen, inleidingen, adviezen. Het Wetenschappelijk Instituut heeft met zijn beperkte capaciteit zich graag ingezet om ook deze ad hoc dienstverlening te verrichten. Een nieuw programmeringssysteem moet echter voorkomen, dat de noodzakelijke lange termijnstudies en principiële onderbouwing het afleggen tegen de actualiteit van het politieke debat.

Speciale projecten

De lijn van het entameren van speciale projecten, al dan niet met een daarop toegesneden additionele stafbezetting, kon met kracht worden doorgetrokken. Zo bleek de bemoeienis met de problematiek van land- en tuinbouw, en dan meer speciaal vanuit de invalshoek van het milieu, aan een zeer grote behoefte te voldoen. Ook de aandacht voor de identiteitsproblematiek op het niveau van provincie en gemeente was, ook met het zicht op het te formuleren gemeente- en provincieprogramma, maar vooral met het oog op de praktijk bij diverse lagere overheden, zeer op zijn plaats.

De inzet ten bate van de christen-democratie op Europees en zelfs mondiaal niveau werd ook geconcentreerd in een aantal projecten.

Vermelding verdient daarbij de relatief grote inbreng, die vanuit het Wetenschappelijk Instituut geleverd werd aan het verkiezingsprogramma van de EVP, maar überhaupt is de inzet voor de uitbouw van de EVP tot een sterke beweging, die bovendien herkenbaar is op zijn christen-democratische identiteit een taak, die niet langer en marge van andere werkzaamheden kan worden uitgevoerd.

Projectmatige benadering

Het jaar 1993 werd gekenmerkt door de voorbereiding en de besluitvorming terzake van een nieuwe opzet van de werkzaamheden.

Er werd een besliste keuze gedaan voor een projectmatige opzet der werkzaamheden, met een duidelijke planning, een tijdsbalk, en een duidelijker onderscheid tussen de voorbereidende fase, die van de eigenlijke produktie en die van een systematische follow-up.

Ook werd overgegaan tot een classificatie van de zwaarte van de studies en werd een duidelijke organisatiebeschrijving opgesteld.

Hierdoor is het ook mogelijk geworden, de planning van de partij-politieke discussies, qua tijd en inhoud, af te stemmen op de produktie van het Wetenschappelijk Instituut.

Deze hervorming zal belangrijke consequenties hebben, niet alleen voor de interne procedures, maar ook voor de wijze van financieren en de inpassing van het beroep van buiten op onze Instelling.

Zingeving en Verantwoordelijkheid

Onder deze titel werd besloten tot een nieuw onderzoekprogramma voor de periode 1993 - 1997. De samenstelling van dit programma was de resultante van de eigen inzichten en van de wensen, die vanuit diverse geledingen binnen de Partij werden geformuleerd.

Beoogd wordt met deze verbindende thematiek en met de onderdelen van het programma systematisch duidelijk te maken voor welke verstrekkende en dikwijls existentiële uitdagingen de democratische, en zeker de christen-democratische politiek, zich gesteld weet in de komende jaren. Wij hebben de hoop, dat juist het blootleggen van de grote inhoudelijke objectieven in het staatkundige handelen de enige mogelijkheid is om tot herstel van vertrouwen in en besef van het belang van de politiek te komen en meer nog, dat zo'n benadering, voorbij de no-nonsense, de pragmatische en de technocratische benadering van de politiek, correspondeert met de behoefte van velen om de echte zin van de politiek weer te ontdekken.

Gewapend met het Program van Uitgangspunten moet de christen-democratie in staat zijn wederom een aantal richtinggevende, maar vooral ook zingevende studies te produceren.

Doelstelling

De doelstelling van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA zoals vermeld in de statuten luidt: "De Stichting Wetenschappelijk Instituut voor het CDA heeft ten doel het (doen) verrichten van wetenschappelijke arbeid ten behoeve van het CDA op basis van de grondslag van het CDA en in aansluiting aan het program van uitgangspunten. De stichting stimuleert met name de bezinning op de relatie tussen levensovertuiging en politiek handelen. Zij geeft gedocumenteerde adviezen over de hoofdlijnen van het beleid, hetzij op eigen initiatief, hetzij op verzoek vanuit het CDA of leden van het CDA in vertegenwoordigende lichamen".

Het Bestuur

Het Bestuur staat gedurende het verslagjaar onder voorzitterschap van: Prof.mr. H. Franken. In 1993 vergadert het Bestuur 6 keer. De jaarrekening, begroting en het nieuwe meerjarenonderzoeksplan worden in 1993 door het Bestuur goedgekeurd, alsmede de eindversie van de gepubliceerde rapporten en de startnotities van de nieuw aangevangen studies.

De Stichtingsraad

De Stichtingsraad komt in 1993 twee keer bijeen en keurt onder andere de begroting en jaarrekening goed. Op 2 maart 1993 houdt mr. A.A. Westerlaken, voorzitter van het CNV een inleiding voor de leden van de Stichtingsraad en andere genodigden over het onderwerp "Individualisering, een kans of een bedreiging?". Dr. P.H. Kooijmans, minister van Buitenlandse Zaken, spreekt voor de Stichtingsraadbijeenkomst van 6 oktober 1993 over het onderwerp "Enkele aspecten van het Nederlandse Oost-Europa beleid". De reeds eerder ingezette lijn om de bijeenkomsten van de Stichtingsraad een meer centrale rol te laten spelen bij inhoudelijke discussies wordt hiermee doorgetrokken. Daarbij worden niet alleen de leden van de Stichtingsraad betrokken, voor de plenaire bijeenkomsten van de Raad worden ook de leden van de studieverenigingen, de redactie van CDV en bijzondere relaties uitgenodigd.

Staf en secretariaat

De werkzaamheden van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA worden onder leiding van mr. J.J.A.M. van Gennip (directeur) uitgevoerd.

Per 01-11-93 treedt mevr.drs. M.P.C. van Gils, die tot dan toe op projectbasis werkzaam was, in vaste dienst als junior medewerker. Per 01-09-93 verandert mevr. van Kooten-van den Bosch van functie, zij maakt de overstap naar de afdeling Voorlichting van het CDA, zij krijgt geen opvolging mede omdat in het kader van de nauwere samenwerking met de partij een gedeelte van haar taken in dienstverlening vanuit het partijsecretariaat vervuld wordt. Voorts treedt mevr. C. Prins per 01-09-93 in dienst als secretaresse.

Structuur WI

1993 is voor wat betreft de organisatie en werkwijze van het instituut een belangrijk jaar van reflectie. Intensieve besprekingen in eigen kring en met de partij (met name de inzet van de heer van Oostrom dient in dit verband vermeld te worden) resulteren in 1993 in een uitgebreide beschrijving van organisatie, functiestructuur en werkwijze.

In deze beschrijving wordt onder andere gedefinieerd wat de kerntaken van het instituut zijn (beleidsontwikkeling, -advies en -overdracht), wordt gekozen voor meer differentiatie in produkten, worden criteria geformuleerd ter beoordeling van bijvoorbeeld rapporten en functies en wordt gekozen voor een meer projectmatige wijze van werken.

Met deze beschrijving van organisatie, functiestructuur en werkwijze beoogt het Wetenschappelijk Instituut op de eerste plaats de eigen organisatie inzichtelijker te maken en te moderniseren. Voorts heeft de beschrijving tot doel de positionering van het WI binnen de partij als geheel nader te omschrijven. Concentratie op de eigen kerntaken, wederzijdse afstemming en meer samenwerking vormen in dit verband de rode draden. De beschrijving van organisatie, functiestructuur en werkwijze heeft reeds in 1993 implicaties voor het dagelijkse functioneren van het instituut.

Zo is bijvoorbeeld voor de stafmedewerkers een werkplan opgesteld, heeft er afstemming plaatsgevonden met het takenpakket van andere CDA-organisaties en is het nieuwe meerjarenonderzoeksplan 1993-1997 qua prioriteitsstelling en vormgeving hierop gebaseerd.

ACTIVITEITEN

Program van Uitgangspunten en verkiezingsprogramma's

1993 is het jaar waarin de staf van het Wetenschappelijk Instituut zich op zeer intensieve wijze bezig houdt met de totstandkoming van een tweetal verkiezingsprogramma's: het landelijke verkiezingsprogramma 'Wat echt telt' en het Europese verkiezingsprogramma 'Europa 2000. Eenheid in verscheidenheid'.

In de eerste maanden van 1993 staat de afronding van het besluitvormingsproces t.a.v. het nieuwe Program van Uitgangspunten van het CDA centraal. De verwerking van vele honderden amendementen, de inhoudelijke voorbereiding van Partijraad en Congres (14 en 15 mei 1993) en ondersteuning van het voorzitterschap tijdens de Partijraad, alsook de uiteindelijke verwerking van de beslissingen en actieve deelname aan de besprekingen van het Program van Uitgangspunten in de partij, vragen in de periode januari-mei 1993 de nodige tijd van de medewerkers van het Wetenschappelijk Instituut.

Tezelfdertijd is onder leiding van voorzitter ir. G.J.M. Braks (voorzitter KRO) en vicevoorzitter prof.dr. A.H.J.J. Kolnaar (kroonlid van de SER en hoogleraar algemene economie aan de KUB) een commissie aan het werk om het nieuwe landelijke CDA verkiezingsprogramma voor de periode 1994-1998 te schrijven. Deze zogenaamde Programcommissie is op 20 oktober 1992 officieel van start gegaan en heeft ruim 10 maanden nodig alvorens op 20 augustus 1993 de resultaten van z'n werkzaamheden, het concept-verkiezingsprogramma 'Wat echt telt' aan de partij te presenteren. De staf van het Wetenschappelijk Instituut is gedurende deze periode op zeer intensieve wijze betrokken bij de werkzaamheden van de commissie. Niet alleen ligt de volledige inhoudelijke en organisatorische coördinatie bij het WI, ook ondersteunen de stafmedewerkers van het WI de commissie in een functie als secretaris/rapporteur van een vijftal subgroepen die elk verantwoordelijk zijn voor een hoofdstuk uit het program en wordt een groot stuk van de redactiewerkzaamheden door enkele medewerkers van het instituut verricht.

Met de presentatie van het concept-program in augustus 1993 krijgen de werkzaamheden van het instituut m.b.t. het verkiezingsprogram wel een andere invulling, maar van een vermindering van de werkdruk is nauwelijks sprake. Het WI geeft door middel van een grote hoeveelheid spreekbeurten en artikelen mede vorm aan de intensieve discussie over het concept-program die zich in het najaar van 1993 voltrekt. Voorts neemt het WI eind 1993 de verwerking (d.w.z. de preadvisering) van een kleine 2000 amendementen en subamendementen die vanuit kamerkringen en CDA-verbanden worden ingediend, voor z'n rekening. Voor een belangrijk deel krijgt in deze fase de inhoudelijke voorbereiding van de Partijraad en het Congres (28/29 januari 1994) waarop het program uiteindelijk is aangenomen, gestalte.

Maar 1993 is niet alleen het jaar waarin het landelijke verkiezingsprogramma geschreven moet worden, ook in EVP-verband komt een nieuw verkiezingsprogramma tot stand. Enkele medewerkers van het WI zijn nauw betrokken bij de werkzaamheden van de commissie die het program schrijft. Ook maakt het WI deel uit van de CDA-delegatie naar het EVP-congres in Brussel dat in december 1993 het program vaststelt.

Beleidsterreinen

Buitenland

In 1992 verschijnt het studierapport 'Wij zijn het volk; de nationale kwestie in Midden- en Oost-Europa'. Het belang van deze studie alsmede de actualiteitswaarde van het onderwerp zijn aanleiding om in 1993 een aantal follow-up activiteiten rond het onderwerp 'het nationaliteitsvraagstuk in Europa' op te zetten. Zo wordt er een Engelstalige samenvatting van het rapport gemaakt die, in samenwerking met de Eduardo Frei Stichting wordt gedrukt en verspreid over christen-democratische partijen in Midden- en Oost-Europa. Tevens wordt er op vrijdag 12 februari 1993 in het ministerie van Buitenlandse Zaken een conferentie gehouden over het nationale vraagstuk en de oorlog in de landen van het vroegere Joegoslavië. Een tweede conferentie die in het kader van de Europese Unie van Christen Democraten (EUCD) wordt georganiseerd en gaat over het vraagstuk van de nationale minderheden, vindt plaats op 17, 18 en 19 juni in Bratislava (Slowakije).

In 1993 wordt voor wat betreft het buitenlands terrein vervolgens ook begonnen met een nieuw studieproject. De studie getiteld 'Civil Society' houdt zich bezig met de opbouw van een verantwoordelijke samenleving in Midden- en Oost-Europa. Doel van de studie is te inventariseren waar het in de regio schort aan vormen van verantwoordelijke samenleving, waar er wél initiatieven genomen zijn en hoe vanuit West-Europa, c.q. Nederland samengewerkt kan worden. Belangrijke nevendoelstelling is te bezien in hoeverre in Europa structuren in het leven kunnen worden geroepen, waardoor maatschappelijk initiatief op levensbeschouwelijke basis ook in toekomst gegarandeerd kan blijven. Het streven is erop gericht een rapport over dit onderwerp in nauwe dialoog met de betrokkenen in de landen zelf tot stand te laten komen.

SEF

In maart presenteert de commissie Economische Groei II, onder voorzitterschap van oud-premier en oud-president van De Nederlandsche bank dr. J. Zijlstra, haar rapport 'De komende kabinetsperiode. Enkele financieel-economische kanttekeningen'. Het rapport behandelt meerdere aspecten van de openbare financiën, doet uitspraken over het voeren financiële beleid en staat stil bij toekomstperspectieven aan de hand van het CPB-rapport 'Scanning the Future'. Het voorstel de overheidsfinanciën reëel constant te houden en de verdere inhoud van het rapport trekken grote aandacht en vormen mede bouwstenen voor het CDA-verkiezingsprogramma.

Naast doorlopende activiteiten van bestaande commissies zoals de reeds genoemde commissie Economische Groei II en de commissie Technologie II onder leiding van prof.dr. J.J.J. van Dijck (hoogleraar organisatiesociologie aan de KUB), wordt in 1993 ook een nieuwe studie aangevangen.

Na overleg tussen het Bestuur van het Wetenschappelijk Instituut en het Sectoroverlegorgaan SEF, wordt besloten om het in het onderzoeksplan 1993-1997 gedefinieerde project 'Arbeid en Onderneming' in eerste instantie (begin 1994) te richten op het thema 'arbeid, werkgelegenheid, verzorgingsstaat'. In de tweede helft van 1993 vindt een oriëntatie op deze thematiek plaats.

Milieu

Het reeds in 1992 door het Bestuur goedgekeurde rapport 'Schepping en rentmeester-schap, een christen-democratische visie op de hoofdlijnen van het milieubeleid', wordt wegens omstandigheden pas medio 1993 gepubliceerd. Het rapport dat op 5 juli 1993 verschijnt trekt veel aandacht van de pers, met name vanwege het standpunt inzake de demografische ontwikkelingen in de wereld. De centrale notie in het rapport van grensen streefwaarden komt in de besprekingen van de milieuparagraaf van het CDA-verkiezingsprogramma nadrukkelijk aan de orde. Een in het najaar georganiseerde studieconferentie over het rapport moest wegens onvoldoende deelname worden verschoven naar 1994.

Landbouw

Voortbouwend op de in 1992 ingezette lijn om de relatie landbouw en milieu nader te bestuderen en voor het voetlicht te halen, worden in 1993 meerdere activiteiten ontwikkeld. In vervolg op de conferentie van 4 april 1992, wordt op 6 februari 1993 in Leidschendam, wederom in vruchtbare samenwerking met de CDA-Tweede Kamerfractie, een tweede conferentie 'Landbouw en Milieu' georganiseerd. Door het Wetenschappelijk Instituut, in het bijzonder de heer Geessink, wordt een discussienota voor deze conferentiedag aangeleverd en de opzet/organisatie van deze conferentie gedragen. Gedurende het verslagjaar 1993 wordt voorts een commissie onder leiding van dr.ir. M.P.M. Vos, voorzitter College van Bestuur van de Landbouwuniversiteit Wageningen, ingesteld. Deze commissie krijgt tot taak een beleidsadvies te schrijven over het onderwerp 'Landbouw, milieu en natuur'. De commissie kan hierbij voortbouwen op de resultaten van de twee conferenties uit 1992 en 1993 over ditzelfde onderwerp. Het beleidsadvies zal begin 1994 worden gepubliceerd.

In EVP verband wordt in 1993 eveneens aandacht besteed aan deze problematiek. Door de heer Geessink wordt een notitie geschreven voor de werkgroep 'Milieu, natuur- en bosbouw' van de EVP die onder leiding staat van ir. J. Sonneveld (lid van de CDA-delegatie in het Europees Parlement).

Identiteit

In 1993 wordt in vervolg op een eerder initiatief uit 1991 (de conferentie 'Levensbeschouwelijke Identiteit en Politiek') door het WI het thema 'Identiteit, een uitdaging voor gemeente- en provinciebestuurders' aan de orde gesteld. Ten behoeve van de Jaarvergadering van de CDA-Bestuurdersvereniging die wordt gehouden op 24 april 1993 in Lelystad wordt door een WI-commissie een discussienota opgesteld. Met de organisatie van deze conferentie en het bijbehorende discussiestuk, beogen Wetenschappelijk Instituut en CDA-Bestuurdersvereniging politici te doordringen van de realiteitswaarde en het belang van identiteitsgebonden en levensbeschouwelijk georiënteerde maatschappelijke verbanden en wordt beoogd de reflectie op de mogelijkheden en beperkingen van concrete actie in dit verband te stimuleren. De goede samenwerking tussen WI en Bestuurdersvereniging mondt uit in een conferentiedag op 24 april 1993, die goed wordt bezocht. Het is de bedoeling de aandacht voor het identiteitsvraagstuk in een vervolgproject nog nader uit te werken.

Maatschappelijk Middenveld

In juli vindt de presentatie plaats van het rapport 'Europa en maatschappelijke organisaties'. Premier Lubbers neemt het eerste exemplaar in ontvangst. Het rapport is opgesteld door een commissie onder voorzitterschap van de VU-hoogleraar Europees recht prof. mr. J.A. Winter. In verband met ziekte van prof. Winter neemt de vice-voorzitter prof. dr. A.C. Zijdeveld, hoogleraar cultuursociologie aan de Erasmus Universiteit, een deel van de taken over. Het rapport geeft een overzicht van de plaats van maatschappelijke organisaties in Europa, een schets van een christen-democratische benadering van het maatschappelijk middenveld in internationaal perspectief, een aanduiding van de betekenis van die benadering voor de verschillende beleidssectoren en diverse aanbevelingen. Zo vraagt het rapport nadrukkelijk om meer aandacht voor 'horizontale subsidiariteit' binnen de Europese Gemeenschap. Ook gaat het rapport in op de gevolgen voor de Nederlandse situatie.

Cultuur

De commissie Europees Cultuurbeleid die onder voorzitterschap staat van prof. dr. A. Weiler, hoogleraar, emeritus hoogleraar aan de Katholieke Universiteit Nijmegen, krijgt eind 1992 een nieuwe secretaris. De heer Jansen volgt de heer Wielemaker op. De commissie vervolgt haar werkzaamheden in 1993 op voortvarende wijze. In de loop van het voorjaar van 1994 zal deze studie worden afgerond.

Ethiek

Het in 1992 verschenen rapport 'Genen en Grenzen' mag zich ook in 1993 verheugen in een brede belangstelling. Debet hieraan is naast de waardering voor het rapport, de politieke actualiteit alsmede het feit dat vanuit geen enkele andere grote politieke partij deze gevoelige en complexe problematiek - waarover ook in de samenleving de meningen verdeeld zijn - op samenhangende wijze, ten principale en in de uitwerking van concrete richtlijnen aan de orde wordt gesteld. De belangstelling voor de in het rapport behandelde problematiek is niet alleen afkomstig uit CDA-kringen. Ook van de zijde van de kerken en vanuit de medische beroepsgroep komen verzoeken om de problematiek van de gentechnologische en voortplantingstechnologische ontwikkelingen te plaatsen in het licht van een christen-democratisch mens- en maatschappijbeeld. Het Wetenschappelijk Instituut speelt in 1993 actief in op de belangstelling voor het thema van de pre-implantatiediagnostiek (embryo'splitsing') alsmede op de behandeling van de euthanasieproblematiek in de Eerste Kamer. Voorts komt ook het verslag van de in oktober 1992 georganiseerde studieconferentie over het rapport 'Genen en Grenzen' gereed.

Tijdens dit verslagjaar wordt tevens een begin gemaakt met het verzamelen van documentatie en het anderszins inwinnen van informatie ten behoeve van een nieuw project dat moet leiden tot een in Europees verband adequaat te hanteren vertaling van 'Genen en Grenzen'.

Andere activiteiten

Conferentie 'Partijen uit de tijd?'

Op 26 maart 1993 wordt de studieconferentie 'Partijen uit de tijd?' gehouden. Het gaat hier om gezamenlijk initiatief van de Thorbecke Vereniging en de wetenschappelijke instituten van de vier grote politieke partijen in Nederland. Het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA speelt een voortrekkersrol in de aanzet tot en uitwerking van dit omvangrijke samenwerkingsproject. Op de conferentie worden de plaats en toekomst van politieke partijen in West-Europa en Nederland in het bijzonder, bediscussieerd.

Bladen

Het beleid van de redactie van Christen democratische Verkenningen staat in het teken van het streven naar vernieuwing van de vormgeving en van betere aansluiting bij de hoofdthema's in de politieke actualiteit. Over de vernieuwing van de vormgeving belegt de redactie eind mei een speciale dag, die als resultaat heeft dat de uitvoering van het blad gemoderniseerd zal worden, terwijl aan het karakter niet getornd wordt. Met het zomernummer van 1993 verschijnt Christen democratische Verkenningen dan ook in een nieuwe presentatie. Alom wordt de nieuwe layout als een verbetering ervaren. Met artikelen over bestuurlijke en staatsrechtelijke vernieuwing, de integratie van minderheden, ontwikkelingssamenwerking, sociale zekerheid en de verzorgingsstaat ondersteunt de redactie in 1993 de meningsvorming die in het kader van het ontwerp-verkiezingsprogramma tot stand komt.

Namens het Wetenschappelijk Instituut is de heer Balkenende redactiesecretaris van Bestuursforum, het maandblad voor christen-democratische gemeente- en provinciepolitiek.

Cursussen

Evenals in voorgaande jaren zijn medewerkers van het WI als docent betrokken bij de cursussen van de Kaderschool van het Steenkampinstituut van het CDA.

Voor de Christen Democratische Academie in Budapest wordt in 1993 een cursus getiteld 'Ideologies and Lines in today's Political Thinking' opgezet. Het gaat hier om een samenwerkingsverband tussen het WI, de Eduardo Frei Stichting en de Hanns Seidel Stiftung. In november 1993 wordt een vijfdaagse cursus gegeven die onder leiding staat van prof.dr. P.A. van Gennip (secretaris van de Katholieke Raad voor Kerk en Samenleving). Het WI neemt de inhoudelijke organisatie van de cursus voor z'n rekening en vervult tevens een aantal docentschappen.

Deelname aan het publieke debat

Het Wetenschappelijk Instituut is in 1993, in vergelijking met voorgaande jaren, opvallend actief aanwezig in het publieke debat. Deze discussies betreffen zowel het principiële karakter van het CDA als de stellingnames van het WI op diverse beleidsterreinen. Vele publikaties in kranten en andere bladen getuigen hiervan.

Evenals in voorgaande jaren zijn er ook dit jaar door medewerkers van het instituut bijdragen geleverd aan verschillende toespraken en artikelen van politici.

Proefschrift/Hooglerschap

Op 13 december promoveert de heer Klop in Leiden op een proefschrift getiteld 'De cultuurpolitieke paradox, noodzaak en onwenselijkheid van overheidsinvloed op normen en waarden'. Promotores zijn prof.mr. H. Franken en prof.mr. H.R. van Gunsteren.

Per 1 maart 1993 wordt mr.dr. J.P. Balkenende benoemd tot bijzonder hoogleraar aan de Faculteit der Economische Wetenschappen en Econometrie aan de Vrije Universiteit te Amsterdam. Zijn leerstoel 'Christelijk-sociaal denken over economie en maatschappij' is ingesteld op initiatief van het CNV en het Slotemaker de Bruïne Instituut. De leeropdracht, waarvoor een dag per week beschikbaar is, bestaat uit het geven van onderwijs, verrichten van onderzoek en het onderhouden van contacten met maatschappelijke organisaties. De heer Balkenende houdt op 2 september 1993 zijn oratie, getiteld 'Over verantwoordelijkheid en economie: wat nu?'

DE EUROPESE EN INTERNATIONALE DIMENSIE

EVP

Zeer veel aandacht wordt in 1993 besteed aan de formulering van het verkiezingsprogramma van de EVP voor de periode 1994-1999. Het vormt een bijzondere belasting, dat deze werkzaamheden gedeeltelijk samenvallen met de inzet voor het nationale verkiezingsprogramma. De wat losse en brede internationale participatie in de commissie ter voorbereiding van het programma maken de inzet niet altijd bevredigend. Naast het conceptuele werk wordt veel tijd geïnvesteerd in afstemming van het programma met de CDU en de CVP. De werkzaamheden worden intensief ondersteund door een speciale commissie van Wetenschappelijk Instituut en Partij onder leiding van de directeur van het WI. De werkzaamheden worden afgerond op een speciaal congres van de EVP in december 1993.

De op initiatief van het Wetenschappelijk Instituut in september 1992 georganiseerde bijeenkomst van regeringsleiders en partijvoorzitters over het Europese normen- en waardenonderzoek krijgt een vervolg op een speciale bijeenkomst in Wenen in oktober 1993.

De brochure over de samenwerking van de wetenschappelijke instituten wordt in het verslagjaar afgerond. De inzet van drs. K.J. de Vries is hierbij van doorslaggevende betekenis.

Met de Konrad-Adenauer-Stiftung vinden vele bilaterale samenwerkingsactiviteiten plaats. De samenwerking wordt afgesloten met een bijeenkomst op gezamenlijk initiatief in Brussel over de samenwerking van de wetenschappelijke instituten.

De contacten met de andere wetenschappelijke instituten hebben in de loop van het verslagjaar vooral een operationeel karakter. Van de beoogde institutionalisering van de samenwerking is mede door de grote werklast nog geen sprake en de voorbereiding van de totstandkoming van een politieke academie vordert nauwelijks. Ook de invulling van het artikel inzake de financiering van politieke stromingen uit het Verdrag van Maastricht komt niet wezenlijk verder. Wel kan in contacten met de leiding van de EVP-fractie de basis worden gelegd voor een nieuwe samenwerking.

Eduardo Frei Stichting en EUCD

De goede werkverhouding met de Eduardo Frei Stichting en de EUCD wordt in 1993 gecontinueerd. Een flink aantal gezamenlijk opgezette activiteiten getuigt hiervan. Denk aan de publikatie en verspreiding van de Engelstalige samenvatting van het rapport 'Wij zijn het volk', de driedaagse conferentie in Bratislava over het vraagstuk van de nationale minderheden (juni 1993), de driedaagse conferentie in Boekarest over 'civil society' (november 1993) en natuurlijk ook de jaarlijkse organisatie van een vijfdaagse cursus voor de Christen Democratische Academie in Budapest waarin dit jaar het thema 'Ideologies and Lines in today's Political Thinking' wordt uitgewerkt.

Het Wetenschappelijk Instituut heeft bij alle genoemde activiteiten steeds de inhoudelijke voorbereiding voor z'n rekening genomen en is ook actief betrokken geweest bij de opzet en uitvoering.

De Christen-Democratische Internationale

Dank zij met name de inzet van de Chileense christen-democraten blijft het vuur brandend op het terrein van de herbronning van de internationale van christen-democraten. Mede met de brochure "Covenant with the Future" die in 1993 wordt gepubliceerd en door middel van een inbreng op de wereldconferentie van christen-democraten in Brussel in maart tracht het Wetenschappelijk Instituut hieraan een bijdrage te leveren. Het Wetenschappelijk Instituut is betrokken bij de voorbereiding van de ideologische conferentie van de CDI in Santiago, in januari 1994.

Steun aan het democratiseringsproces in ontwikkelingslanden

De a.s. verkiezingen in Zuid-Afrika zijn voor de Nederlandse regering aanleiding om de directeur van het Wetenschappelijk Instituut te vragen een missie te leiden ter voorbereiding van een formule, waardoor in samenwerking met de wetenschappelijke instituten van de politieke partijen en de partijen zelf, steun verleend zou kunnen worden aan het democratiseringsproces in Zuid-Afrika. In het rapport "Hoop heeft zijn prijs" van november 1993 worden gedetailleerde en vergaande voorstellen voor die inzet uitgewerkt. Aan het eind van het verslagjaar kan reeds Kamerbrede instemming worden gevonden voor die formules en de intensieve besprekingen rond het jaareinde zouden leiden tot de oprichting van de Stichting voor het Nieuwe Zuid-Afrika en de tijdige financiering van de verkiezingscampagnes van de belangrijkste democratische stromingen in dat land. Minstens zo belangrijk is echter de overeenstemming met de minister voor Ontwikkelingssamenwerking over de intentie tot verbreding van deze lijnen naar andere ontwikkelingslanden.

Het is te hopen, dat met het ad hoc-engagement voor Zuid-Afrika de basis gelegd is voor een betrokkenheid van de Nederlandse politieke partijen en hun wetenschappelijke instituten bij de verdieping van het democratiseringsproces en de bevordering van 'good governance' in ontwikkelingslanden.

VIII STEENKAMPINSTITUUT

Ook in 1993 heeft het Steenkampinstituut CDA-leden, CDA-politici en CDA-bestuurders mogelijkheden geboden zich bij te laten scholen en trainen om stevig in de schoenen te staan bij het optreden als christen-democraat. Scholing en training dragen ertoe bij dat het CDA een aantrekkelijke en herkenbare christen-democratische beweging blijft. Scholing en training leiden namelijk tot kritische reflectie op het eigen functioneren, hetgeen vernieuwing tot gevolg heeft. Vernieuwing is voor een beweging nodig om voort te bestaan.

Het Steenkampinstituut vervult een essentiële functie binnen de partij voor wat betreft het leveren van scholing en training welke ertoe moeten leiden dat de partij de kwaliteiten van de leden maximaal benut. Hierbij dient aangetekend te worden dat er binnen de partij sprake is van een afnemende bereidheid tot activiteiten/participatie.

En er is een verschuiving van identiteit naar technische vaardigheden. Accentuering en overdracht van het 'normen en waarden' patroon wordt dan een strategische noodzaak om de uniciteit van de beweging te waarborgen.

Doelstelling

Het doel van het Steenkampinstituut is ten dienste van het CDA, en ten algemene nutte politieke kader-, training- en scholingsactiviteiten te organiseren en te ontwikkelen, teneinde aan hen die daarvan gebruik willen maken een zo goed mogelijk inzicht te geven in de politieke overtuiging van het CDA, alsmede hen te stimuleren tot politieke bewustwording en actieve deelname aan het CDA, en een geïnspireerd politiek vakmanschap.

Analyse van bovenstaande doelstelling leidt tot de volgende constatering:

- a) Het Steenkampinstituut staat ten dienste van de partij, hetgeen impliceert dat het voorwaardenscheppend, door het leveren van diensten aan de partij, bezig moet zijn.
- b) Het is doelgericht ten behoeve van 'leden' van het CDA en beoogt de participatie te stimuleren.

In 1993 heeft het Steenkampinstituut dan ook, naast het geven van cursussen en trainen van CDA-leden, CDA-politici en CDA-bestuurders, medewerking verleend aan tal van andere projecten binnen de partij. Zo zijn er inleidingen verzorgd tijdens bezoeken van Tsjechen, Estlanders e.a. aan het CDA. Het Steenkampinstituut heeft een belangrijk aandeel geleverd aan de ontwikkeling en productie van de instructievideo 'Campagne Voeren'. Conclusie is dat het Steenkampinstituut een steeds belangrijker spelfunctie binnen de partij inneemt.

Curatorium

Het curatorium van het Steenkampinstituut met drs. J. de Koning als voorzitter geeft bestuurlijke leiding aan het scholingswerk. Het curatorium heeft 4 maal vergaderd. Onder verantwoordelijkheid van het Curatorium is het nieuwe Beleidsplan Steenkampinstituut opgesteld.

Daarnaast was het Curatorium daadwerkelijk betrokken bij het regionaal scholingswerk, bij de wethouderscursus, bij de Kaderschool, de Kaderopleiding 1993, bij het Vrouwen-netwerk en bij studiedagen.

Projecten/cursussen

De activiteiten zijn globaal te onderscheiden in centraal georganiseerde activiteiten en door de scholingscommissies georganiseerde activiteiten. In deze laatste spelen de consulenten een belangrijke activerende en organiserende rol.

De landelijke taak hierbij is te onderscheiden in:

- 1) Ontwikkelen, organiseren en uitvoeren van cursussen en trainingen.
- 2) Begeleiden van Kamerkring- en afdelingsbesturen met betrekking tot het politieke scholingswerk.
- 3) Het organiseren en uitvoeren van de CDA-Kaderschoolleergang.
- 4) Het ontwikkelen en initiëren van de CDA-Kaderopleiding waarbij het streven is om ieder jaar met een nieuwe doelgroep te werken.

CENTRAAL GEORGANISEERDE ACTIVITEITEN

Maatwerktrainingen

Veel gebruik is gemaakt van de mogelijkheid een training of begeleiding op maat te krijgen. Training op maat zijn trainingen die bestemd zijn voor fracties en besturen van een verband. Doelstelling hierbij is dat fracties, respectievelijk besturen van een verband beter kunnen inspelen op de door hen gesignaleerde problemen. Inhoudelijk bestaan maatwerktrainingen uit bijvoorbeeld debatteren in de raad en presenteren in de commissievergaderingen of samenwerking binnen de fractie c.q. het bestuur.

Via de scholingsconsulent danwel bij de staf komt een verzoek binnen. De staf en/of de consulent doen een intake en stellen een programma op. Vervolgens wordt bepaald wie de training geeft.

Gemeenteraadsfracties, statenfracties, afdelingsbesturen en het bestuur van het CDA-Vrouwenberaad hebben van deze mogelijkheid gebruik gemaakt. De trainingen hebben de volgende onderwerpen: fractiestrategie, effectief presenteren, debatteren, vergadertechniek, omgaan met de media, interview-techniek, conflict hanteren, onderhandelen, politiek management, organisatie van de partij, en CDA-uitgangspunten.

Daarnaast hebben full-time politici zoals wethouders, gedeputeerden van de mogelijkheid gebruik gemaakt om begeleiding op maat te krijgen. Onderwerpen hierbij zijn effectief presenteren, debatteertechniek, profilering als CDA-politicus, en politiek management.

Aantal deelnemers: 600

Wethouderscursus

In 1993 is een training 'Herkenbare Stijl van Besturen' voor CDA-wethouders georganiseerd. De training bestond uit 2 weekenden: 12 en 13 november en 17 en 18 december 1993. Er werd getraind in:

- * Persoonlijke stijl van besturen
- * Het CDA-gedachtengoed; ijkpunt voor de stijl van besturen
- * Herkenbare stijl van besturen en de media
- * Herkenbare stijl van besturen en argumenteren.

De deelnemers werden door het bijhouden van een logboek op een directe manier geconfronteerd met het functioneren in de dagelijkse praktijk.

Aantal deelnemers: 20

Loopbaanplanning

Op 4 en 5 juni 1993 startte de eerste training loopbaanplanning voor wethouders en gedeputeerden. Een training die de deelnemers helpt een realistisch loopbaan perspectief te ontwikkelen. De deelnemers krijgen zicht op de eigen ambities en capaciteiten en verwerven inzicht in de mogelijkheden op de arbeidsmarkt.

De cursus, waarvoor grote belangstelling bestond, is op 24 en 25 juni 1993 voor een tweede groep herhaald en met succes afgerond. De trainingen werden afgesloten met een terugkomdag circa 8 weken na de tweedaagse training. Aantal deelnemers: 32

Terugkomdag wethouders

Op 26 november is een terugkomdag georganiseerd voor wethouders die in voorgaande jaren aan een wethouderscursus hebben deelgenomen. Vanzelfsprekend nam de wederzijdse informatieuitwisseling een belangrijke plaats in op deze dag. Daarnaast werd de relatie fractie - college uitgebreid behandeld. Middags was er uitgebreid aandacht voor collegeonderhandelingen. Aantal deelnemers: 15

Trainingen politiek management voor vrouwen

In samenwerking met provinciale afdelingen en kamerkringen zijn verscheidene trainingen politiek management voor vrouwen gegeven. De training bestaat uit de onderdelen 'het maken van beleid', 'vergaderen', 'macht en persoonlijk functioneren' en positie kiezen'.

In 1993 hebben de volgende afdelingen van deze training gebruik gemaakt:

CDA-Vrouwenberaad Boskoop (14 deelnemers), CDA-Beverwijk (15), CDA-Drachten (25), CDA-Beverwijk (18), CDA-Utrecht (17), CDA-Zeddam (12), CDA-Dokkum (15).

Kadercursussen

Ook in 1993 zijn kadercursussen gegeven. Doelstelling bij de kadercursus is versterking van de kennis op het gebied van de CDA-Uitgangspunten, politieke stromingen, de organisatie van de partij en handreikingen bieden voor presentaties. De kadercursus beslaat meestal 10 dagdelen. De kadercursus is achtereenvolgens gegeven in Hoorn, Zeeland, Arnhem, en Beek. Aantal deelnemers: 72

Kadercursus voor Chinese jongeren

In 1993 is een speciale kadercursus in het kader van integratie en participatie voor een 17-tal Chinese jongeren afgerond. De cursus begon op 7 november 1992 en werd op 30 januari 1993 met het uitreiken van getuigschriften door drs. J. de Koning, voorzitter van het curatorium, afgerond. Tijdens de cursus werden onderwerpen zoals staatsinrichting, politieke stromingen, minderhedenbeleid, provinciaal- en gemeentelijk bestuur, politieke organisaties en besturen, voorlichting en public relations en presenteren, intensief behandeld. Een onderdeel Interculturele communicatie werd door de staf van het Steenkampinstituut verzorgd. Jos Marey had de leiding over deze cursus en andere oud-kaderschoolcursisten traden veelal op als docent.

Sollicitatietraining Chinezen

Onder supervisie van het Steenkampinstituut werden een tweetal zaterdagen 15 Chinese jongeren getraind in sollicitatietechnieken. Drs. P.J.J. Scheenen, hoofd personeelszaken bij AEGON N.V. verzorgde deze training. Ook deze cursus werd door oud-kaderschoolcursisten georganiseerd bij het constateren van de werkloosheidproblematiek bij de Chinese jongeren.

Kaderschool

Op 12 juni 1993 vond in De Reehorst te Ede de afsluiting van de zesde Kaderschoolleergang plaats. De studenten, die de leergang afgesloten hebben met het maken van een scriptie, ontvingen het getuigschrift van de CDA-Kaderschool.

Op 28 augustus 1993 startte de zevende Kaderschoolleergang. Er was weer meer belangstelling dan gehonoreerd kon worden. Verdeeld in twee groepen, groep A telt 23 studenten, groep B 24 studenten, is men aan deze leergang begonnen. De afsluiting vindt plaats op zaterdag 18 juni 1994.

Kaderopleiding 1993

Nieuw in het cursuspakket is de kaderopleiding. In het najaar van 1993 is deze nieuwe opleiding voor het eerst van start gegaan. De Kaderopleiding is het resultaat van een discussie in het Curatorium van het Steenkampinstituut over de vraag hoe de nu reeds 7 jaar bestaande Kaderschoolleergang te waarderen. Onder handhaving van de eenjarige Kaderschoolleergang meent het Curatorium met een korter durende Kaderopleiding voor specifieke doelgroepen tegemoet te komen aan de behoefte en de noodzaak tot scholing, bijscholing en informatieuitwisseling bij onderscheidene groepen CDA-kaderleden.

Het streven bij deze opleiding is om ieder jaar met een nieuwe doelgroep te werken. In 1993 is gekozen voor (kandidaat)-lijsttrekkers en afdelingsvoorzitters. Zij zijn het, die respectievelijk extern en intern gericht een exponentiële functie vervullen bij het 'gezicht geven aan het CDA'.

Bij deze opleiding werd de CDA-identiteit gekoppeld aan de politieke praktijk en aan het eigen verkiezingsprogramma. Op 15 september 1993 is deze opleiding van start gegaan en op 1 december 1993 is zij afgesloten. Aantal deelnemers: 65

De opleiding besloeg 10 avonden en 2 weekenden. Tijdens de avonden werd ingegaan op gemeentelijke thema's het christen-democratisch gedachtengoed en organisatorische zaken die met de campagne te maken hebben. Tijdens de weekenden werd debatteren en omgaan met de media getraind.

Jaarlijkse Scholingsdag Steenkampinstituut

Tijdens de jaarlijkse Scholingsdag voor de scholingscommissies en (oud)kaderschoolcursisten op 4 september 1993 werd uitgebreid stilgestaan bij het ontwerp-Verkiezingsprogramma van het CDA. Aantal deelnemers: 140. Het Steenkampinstituut heeft naar aanleiding van deze scholingsdag een documentatiemap Scholingsdag.

CDA-politici in Functie

Na verschijning van het betreffende rapport werden ideeën uitgewerkt om het een en ander in cursusvorm te realiseren. De onderwerpen zijn loopbaanplanning voor full-time politici, mentorschap, verbetering van het imago van de politiek en selectiegesprekken. De scholingscommissies hebben in hun aanbod veelvuldig van deze cursussen opgenomen.

Profilering als CDA-Bestuurder

Nadat in 1992 door middel van rondetafelgesprekken met bestuurders uit middelgrote en grote steden is geïnventariseerd welke behoeften er zijn met betrekking tot ondersteuning als CDA-bestuurder is er in 1993 daadwerkelijk een begin gemaakt met trainingen zoals 'Profilering als CDA-bestuurder'. De studiedagen 'Profilering als CDA-bestuurder' zijn gehouden in Utrecht, Middelburg, Roermond, Arnhem, Hogeveen en Amstelveen.

Aantal deelnemers: 200

Sollicitatietraining voor vrouwen die in aanmerking wensen te komen voor een burgemeestersfunctie

Op 26 maart 1993 waren meer dan 60 vrouwen aanwezig op de informatiebijeenkomst betreffende de burgemeestersfunctie. Er is een informatiepakket samengesteld. Er is een training georganiseerd voor vrouwen die zich willen trainen om zich voor te bereiden op de sollicitatie.

Het volgende kwam aan de orde: het maken van een brief en een curriculum vitae, het voeren van een gesprek met de vertrouwenscommissie. Het betrof een aanbod voor vrouwen die mogelijkterwijs in aanmerking komen voor het burgemeestersambt.

Aantal deelnemers: 10

Doorstroom van vrouwen in de politiek

In samenwerking met een bureau is een training georganiseerd voor vrouwen gericht op het ondersteunen en coachen van vrouwen bij het maken van weloverwogen keuzen en op het aanreiken van middelen om de gestelde doelen te bereiken.

De training is erop gericht de koppeling te maken tussen doelen, vaardigheden en het bereiken van posities. De training in 1993 was gericht op vrouwen die reeds een functie hebben in de politiek.

Op 13 en 14 september 1993 vond de cursus 'Doorstroom van vrouwen in de politiek' plaats. Er waren 12 deelnemers. De cursus werd afgesloten met twee terugkomdagen op 12 oktober en 15 november 1993.

Vrouwennetwerken

In een aantal kamerkringen zijn initiatieven ondernomen voor de oprichting van een Vrouwennetwerk. Om het belang van netwerken te onderstrepen heeft het Steenkampinstituut een training/studiedag over netwerkvorming georganiseerd. Deze bijeenkomst was bestemd voor vrouwen die politiek en bestuurlijk actief zijn in het CDA.

Doel is de vrouwen het belang van netwerken te laten zien, hen optimaal gebruik te doen maken van reeds bestaande netwerken, en hun eigen rol hierbij te laten onderkennen. De inhoud bestaat uit theorie en praktijk rond netwerkvorming.

Methodes om netwerken aan te gaan worden besproken en getoetst aan de hand van praktijkervaringen. In de volgende regio's zijn trainingen georganiseerd: Haarlem, Den Haag, Arnhem, Leiden en Den Helder.

Kandidatentraining nieuwe Tweede Kamerleden

Van de eerste 80 kandidaat-Tweede Kamerleden zijn de nieuwe kandidaten op 20 december 1993 getraind zodat zij gedegen voorbereid aan het Kamerlidmaatschap beginnen.

Intermediair allochtonen CDA

Het Steenkampinstituut heeft in het kader van trainingen specifieke doelgroepen de eerste cursus Intermediair allochtonen-CDA afgerond. Deze cursus is bestemd voor verschillende minderheidsgroepen die hun leden meer wegwijs willen maken in het CDA en de CDA-ideologie. De doelstelling is een brug te slaan tussen het CDA en de minderheidsgroeperingen middels het organiseren van een cursus door allochtonen voor allochtonen.

De eerste groep die op deze wijze in 1993 is getraind zijn Marokkanen.

Aantal deelnemers: 18

Activiteiten ten behoeve van de Eduardo Freistichting

Het Steenkampinstituut verzorgde in 1993 in het kader van de internationalisering ook trainingen elders in Europa. Dit heeft direct te maken met de politieke veranderingen in Midden- en Oost-Europa en de (her)-oprichting van christen-democratische partijen in die regio. Tijdens de door de Commissie Buitenland van het CDA en de Eduardo Freistichting georganiseerde bezoeken en cursussen voor christen-democratische bestuurders en kaderleden uit Slovenië, Hongarije en Polen is door het Steenkampinstituut steeds een bijdrage geleverd in de vorm van een training van 2 tot 4 dagdelen. De cursussen zijn gericht op de organisatie van de partij op regionaal en lokaal niveau en op de uitgangspunten en achtergronden van de christen-democratie. Daarnaast werd veel tijd en aandacht besteed aan hoe men campagne moet voeren.

Het Steenkampinstituut en de campagne

Het Steenkampinstituut heeft ter ondersteuning van de campagnes in 1994, in 1993 een videoband 'Campagne Voeren' ten behoeve van instructie voor CDA-afdelingen/Campagneteams gemaakt. In deze videoband zijn gemeentelijke, landelijke en Europese thema's verwerkt. De band is multi-functioneel, hij wordt niet alleen door CDA-afdelingen en Campagneteams gebruikt maar ook worden onderdelen van de band regelmatig bij CDA-TV-uitzendingen in het kader van zendtijd voor politieke partijen gebruikt. Bovendien wordt de band op verkiezingsmanifestaties vertoond.

REGIONAAL SCHOLINGSWERK

Scholingsconsulenten en leden van de scholingscommissies zijn onmisbare en uiterst vitale krachten voor het politieke scholingswerk. Dankzij hun actieve inzet konden nieuwe leden, actieve leden, raadsleden, statenleden, wethouders, gedeputeerden, en afdelingsbesturen gebruik maken van een gevarieerd aanbod van cursussen en thematische activiteiten.

Door middel van consulentenweekenden - gericht op kwaliteitsverbetering en professionalisering - en bilaterale contacten werden de consulenten door de staf van de benodigde informatie voorzien en werd begeleiding bij het regionale scholingswerk geboden.

Bij de thematische activiteiten zijn vooral de volgende thema's behandeld: regionalisering, economische perspectieven, minderhedenbeleid, sociale zekerheid, technologie, beleid met betrekking tot asielzoekers, CDA-politici in functie, Vrouw en politiek en emancipatie.

De cursussen hadden onder andere de volgende onderwerpen:

- * functioneringsgesprekken, mediatraining, conflicthantering, effectief presenteren, effectief debatteren en argumenteren;
- * bestuursledencursus, het functioneren van de gemeentelijke afdeling, politiek management, public relations, het schrijven van een verkiezingsprogramma;

- * fractiestrategie, algemene beschouwingen, gemeentefinanciën, welzijnsbeleid, ruimtelijke ordening en volkshuisvesting;
- * introductiecurssussen voor nieuwe leden, de cursus 'gemeentewijzer' met als doel de mensen vertrouwd te maken met de gemeentelijke politiek.

Tenslotte werden in de kamerkringen ook cursussen op maat verzorgd. Staten- en raadsfracties en besturen van een verband werden op deze manier in hun cursusbehoefte voorzien.

Publikaties

In 1993 is in de serie Meer over het boek "Meer over gemeentefinanciën" verschenen. Een gedegen boek over hoe raadsleden en wethouders vanuit hun christen-democratische achtergrond in de gemeente financieel beleid kunnen maken. Het boek geeft een helder inzicht in de verschillende aspecten van de gemeentefinanciën.

Het biedt tal van aanknopingspunten voor het besturen op hoofdlijnen. Voor ieder raadslid en elke wethouder een onmisbare steun in de rug bij het maken van afwegingen betreffende het financieel beleid in de eigen gemeente. Het boek is geschreven door twee raadsleden: mevrouw drs. C. Kuyvenhoven-Homburg, raadslid te Nieuwerkerk aan de IJssel en mr. J.I.M. Richaers-Adelmeijer, raadslid te Delft.

Bijdrage aan Leidraad III en IV Doelgroepen en praktische tips

Het Steenkampinstituut heeft haar medewerking verleend aan Hoofdstuk 4 van het Werkboek Leidraad III en IV (aanvulling) 'Doelgroepen en praktische tips'. Hoofdstuk 4 is getiteld: 'Leidraad Vrouwen' en behandelt de deelname van vrouwen aan politiek, het CDA-Vrouwenberaad en Vrouwen-netwerken. Daarbij bevat het een artikel over Vrouwen-netwerken en tal van handzame tips voor het opstarten van een Vrouwen-netwerk. Dit werkboek is één van de leidraden die in het kader van de partijpolitieke actie 'Politiek dicht bij mensen' is verschenen.

IX CDJA

Het jaar 1993 kenmerkte zich door de participatie van het Christen Democratisch Jongeren Appèl (CDJA) in partij-politieke discussies. In het voorjaar betrof dat de discussie rondom het vernieuwde Program van Uitgangspunten. Na de zomer ging de discussie over het ontwerp-verkiezingsprogramma. Tegelijkertijd met dat laatste liep ook de kandidaatstelling Tweede Kamer en Europees Parlement. Daarnaast was het CDJA uiteraard ook politiek-inhoudelijk actief op tal van andere terreinen. Voorop staat echter dat in alle discussies die in 1993 speelden het CDJA zich liet leiden door de grondslag, zoals verwoord in het grondslagrapport "Heel maken wat gebroken is".

Taken, doelstellingen en ledenaantallen

De doelstelling van het CDJA is tweeledig. Enerzijds probeert het CDJA jongeren bij de christen-democratie te betrekken door voorlichting en vorming. Anderzijds stelt het CDJA zich het meedenken en kritisch volgen van de christen-democratie ten doel. Het is de taak van het CDJA om zijn doelstellingen in concrete activiteiten om te zetten. Ook in 1993 zijn velen daar weer volop mee bezig geweest, zowel op landelijk, provinciaal als lokaal niveau. De meeste activiteiten die op landelijk niveau werden georganiseerd stonden overzichtelijk gepubliceerd in het Draaiboek 1993.

Het ledental van het CDJA bevond zich in 1993 rond een stabiel niveau: zo'n kleine 3.000 leden. Gedurende het jaar hebben zich zo'n 340 nieuwe leden bij aangemeld.

Algemene ledenvergadering

De Algemene Ledenvergadering werd in 1993 gehouden op zaterdag 5 juni te Hilversum. In het ochtendgedeelte van de ALV werden enkele nieuwe leden in het Algemeen-Bestuur verkozen. Tevens nam de ALV resoluties aan over Tibet, Studiefinanciering, Netto-nettoplan (JWG), Milieu en Kiesrecht Minderheden. Het middagedeelte van de ALV stond in het teken van het jaarthema Onderwijs. Uit handen van Jack de Vries mocht Kamervoorzitter Deetman de Zilveren Horzel 1993 ontvangen vanwege zijn inzet bij de totstandkoming van het vernieuwde Program van Uitgangspunten van het CDA en voor zijn inzet om op het Binnenhof politieke verandering door te voeren.

De CDJA-Raad

De CDJA-Raad debatteerde in het voorjaar van 1993 over twee onderwerpen: Het raadsstuk "Ouderenbeleid" en het toegevoegde raadsstuk "Drugs". Vertegenwoordigers van kernen en provincies, alsmede leden van het Algemeen-Bestuur konden na een goede discussie beide raadsstukken vaststellen. Ook nam de CDJA-Raad resoluties aan inzake de toestand in Joegoslavië, de bijstand voor jongeren, de bijstand voor alleenstaande ouders en de studiefinanciering. De najaarsvergadering van de CDJA-Raad stond in het teken van jaarthema "Onderwijs". De CDJA-Raad nam het bij het jaarthema behorende raadsstuk aan. De CDJA-Raad nam tevens twee resoluties aan. Eén over de werkgelegenheid en één over bedreigde uitheemse dieren en planten.

Algemeen- en Dagelijks Bestuur

Het Algemeen-Bestuur (AB) van het CDJA vergaderde in 1993 zeven maal. Het AB stelde de algemene politieke beleidslijnen vast, op basis waarvan het Dagelijks-Bestuur (DB) invulling kon geven aan de dagelijkse gang van zaken. Daartoe kwam het DB zo'n zestien maal bijeen. Daarnaast werd er regelmatig in kleiner verband vergaderd of namens het DB overlegd met provinciale besturen, commissies of andere organisaties. Tevens werd door het DB de agenda voor de AB-vergaderingen voorbereid en de besluiten van het AB uitgevoerd.

Het secretariaat

Het secretariaat verzorgt de ondersteuning aan het bestuur, de commissies en de organisatie in het land. Het secretariaat bestaat uit drie bij het CDJA in dienst zijnde medewerkers, aangevuld met twee vrijwilligers. Begin 1993 volgde Jeanette Jaspers Titia Lont op als medewerkster vorming & organisatie. In de loop van 1993 vertrok na ruim drie jaar de secretaris van het CDJA, Johan Mulder, naar de Industriebond CNV. Hij is per 1 september opgevolgd door Ron van Duffelen.

Belangrijke politieke onderwerpen

Program van Uitgangspunten

Nadat het CDJA in de voorbereidende fase al zijn inbreng had gehad werd in de finale besluitvorming nog gesproken over de binding tussen Bijbel en politiek, het milieu, de kerntaken van de overheid en ontwikkelingssamenwerking.

Dit laatste onderwerp bleef tot het einde toe spannend en met een nipt verschil nam het CDA-Congres het voorstel van het CDA-Partijbestuur aan. Ondanks deze uitspraak kan het CDJA terugzien op een goed gevoerde en breed gedragen discussie en is het tevreden met het vernieuwde PvU van het CDA.

Jongerendossier

In het voorjaar van 1993 werden in het kader van een bezuinigingsronde van het Kabinet plotseling een aantal maatregelen voorgesteld die jongeren rechtstreeks raken en die bekend zijn geworden onder het motto "jongerendossier". Ook CDA-fractievoorzitter Brinkman toonde aan bereid te zijn jongeren hard aan te pakken. Het CDJA reageerde snel middels resoluties van de CDJA-Raad en de ALV. Deze resoluties werden samengevat in een notitie over het jongerenbeleid. Deze notitie is door het Algemeen-Bestuur aangenomen en gebruikt in de contacten die CDJA-leden hadden met de CDA Tweede-Kamerfractie. Het CDJA heeft zich in deze discussie met name ingespannen om de toegankelijkheid van het hoger onderwijs te waarborgen en kortingen op uitkeringen van jongeren pas te effectueren wanneer echt sprake is van een sluitende aanpak van werk en scholing voor jongeren.

Ontwerp-verkiezingsprogramma CDA

Eind augustus presenteerde het CDA zijn ontwerp-verkiezingsprogramma 1994-1998 "Wat echt telt". Het CDJA liet in eerste reactie weten niet tevreden te zijn met hetgeen over de lagere inkomens, het milieu en ontwikkelingssamenwerking was opgenomen. Direct na het verschijnen van het ontwerp-verkiezingsprogramma zijn de werkgroepen van de Binnen- en Buitenlandcommissie met het ontwerp-programma aan de slag gegaan. Dit resulteerde in veel amendementen op het ontwerp-programma.

Kandidaatstelling Tweede Kamer en Europees Parlement

Het AB van het CDJA had in het voorjaar al op de kandidaatstellingsprocedure ingespeeld door een commissie te benoemen die de opdracht mee kreeg om om te zien naar geschikte CDJA-kandidaten voor beide kandidatenlijsten. De commissie kon werken aan de hand van een door het AB opgestelde profielschets. Nadat de commissie haar werk had gedaan kwam zij met het voorstel om als CDJA René Paas te kandideren voor de Tweede Kamer en Julliette Bouw voor het Europees Parlement. Op de advieslijsten die aan het einde van het jaar bekend waren, staat René op plaats 73 en Julliette op plaats 13.

Een greep uit de door het AB vastgestelde notities:

Mensenrechten

In deze notitie heeft het AB uitgesproken dat klassieke en sociale grondrechten altijd gelden en voor iedereen. Tevens moet door zowel het individu als de overheid hard opgetreden worden tegen schending van mensenrechten.

Onderwijssalarissen

Het AB heeft in deze notitie aangegeven dat het CDJA vindt dat de aanvangssalarissen van jonge onderwijzers verbeterd dienen te worden. Tevens moet volgens het AB ook wat gedaan worden aan de dichtgetimmerde rechtspositie in het onderwijs en kunnen de tekorten niet opgeheven worden door hogere salarissen. De lump-sum-financiering biedt volgens de notitie ook meer mogelijkheden voor het voeren van een personeelsbeleid door de scholen.

Kinderopvang

Deze notitie spreekt uit dat kinderopvang nog meer een secundaire arbeidsvoorwaarde moet worden en als zodanig vaker onderdeel hoort uit te maken van het CAO-overleg. Ook dient de doelgroep uitgebreid te worden tot de categorie ouders/verzorgers die zich voorbereiden op de arbeidsmarkt of die vrijwilligerswerk verrichten.

Behoud Christen-democratische identiteit

Deze notitie leverde niet alleen in het AB, maar ook in de organisatie de nodige discussie op. Onderwerpen die in deze notitie aan de orde komen zijn: de herkenbaarheid van de Christen-Democratie, pragmatiek en Christen-Democratie en hoe om te gaan met mensen met een andere geloofsovertuiging dan de christelijke. Hoewel de discussie in 1994 nog doorloopt, kan al wel vastgesteld worden dat het AB niet van plan is de grondslag te wijzigen.

Individualisering

Aan deze notitie besteedde het AB eind augustus een aparte vergadering. De notitie was dan ook van belang in verband met de op handen zijnde amendering van het ontwerp-verkiezingsprogramma van het CDA.

Het was voor het CDJA zaak om een visie te hebben op de bijstand en daarmee samenhangende onderwerpen als kinderbijslag en de definitie van het sociaal minimum. Bij deze onderwerpen speelt de individualisering een belangrijke rol.

Relatie CDA/CDJA

De contacten met het CDA worden behartigd via de CDJA-vertegenwoordigers in het dagelijks- en partijbestuur. Ook in de partijraad hebben veel CDJA-ers een werkzaam aandeel. Via het landelijk secretariaat en vertegenwoordigers in besturen en commissies onderhoudt het CDJA contacten met de redactie van CD/Actueel en de CDA-krant, het Intercultureel beraad (ICB), het Steenkampinstituut, de Stichtingsraad van het Wetenschappelijk Instituut van het CDA, de commissie Buitenland van het CDA en de bijbehorende werkgroepen. Ook op provinciaal- en lokaal niveau wordt het CDJA door veel leden in het CDA vertegenwoordigd.

Dit jaar werden er weer een aantal CDJA-ers tot de CDA-Kaderschool toegelaten en hebben een aantal leden de lopende leergang met succes afgesloten.

Daarnaast heeft het Algemeen Bestuur tijdens een vergadering uitvoerig van gedachten gewisseld over "het Plan Simons" met het CDA Tweede Kamerlid Lansink.

Het dagelijks bestuur heeft twee maal met het dagelijks bestuur van het CDA overleg gevoerd voorafgaand aan de CDA-partijraad.

COMMISSIES

Binnenlandcommissie

De Binnenlandcommissie (Bico) heeft een veelzijdige taak in het CDJA; meningsvorming over politieke issues op binnenlands terrein; coördinatie van het werk dat de werkgroepen van de Bico verrichten, bevordering van de samenwerking tussen de werkgroepen en vorming van (nieuw) talent.

Ook in 1993 heeft de Bico zich voor wat betreft de meningsvorming weer over tal van onderwerpen gebogen die de binnenlandse politiek in rep en roer brachten. Tevens zijn de werkgroepen van de Bico intensief betrokken geweest bij de amendering van het ontwerp-verkiezingsprogramma van het CDA "Wat echt telt".

Door al deze activiteiten en om tijdig in te kunnen spelen op actuele onderwerpen werd de vergaderfrequentie van de Bico in 1993 opgevoerd. In 1993 vergaderde de Bico tien keer. Daarnaast kwamen de afzonderlijke werkgroepen regelmatig bijeen. Ook mocht de Bico zich in 1993 verheugen in de oprichting van een nieuwe werkgroep, te weten de werkgroep Participatie. Deze werkgroep hield zich ondermeer bezig met vrouwenemancipatie en gehandicaptenbeleid.

De jaarlijkse Bico-dag vond dit jaar plaats op zaterdag 12 juni te Rotterdam. Het thema van deze dag was: Havenbeleid, milieu en economie.

In februari 1993 nam Wim Fokker afscheid als voorzitter van de Bico en werd hij opgevolgd door de toenmalige vice-voorzitter Ruth Peetoom.

Buitenlandcommissie

Het jaar 1993 is weer een bijzonder druk jaar geweest voor de Buitenlandcommissie (Buco). Er werden door de Buco weer vele notities over buitenlandse politieke onderwerpen geschreven. Het Algemeen-Bestuur behandelde in 1993 notities over o.a. Zuid-Afrika, nieuwe ontwikkelingen op het terrein van Vrede en Veiligheid, de Prioriteitennota en interventie in (ex-)Joegoslavië. Daarnaast deden zich in de Buco ook de nodige personele wisselingen voor. Gelukkig kon de Buco steeds weer nieuwe enthousiaste mensen verwelkomen. Ook kreeg de Buco er in 1993 een werkgroep bij en wel de werkgroep Midden- en Oost-Europa. Gezien de ontwikkelingen die zich de laatste jaren in dit deel van Europa hebben voorgedaan was dat dringend geboden.

De Buco deed echter meer dan alleen het schrijven van notities voor het AB. Zo is door de ALV een resolutie inzake Tibet aangenomen. De werkgroep Mensenrechten heeft vervolgens op dit terrein de nodige verdere actie ondernomen. In 1993 stond de Buco-dag in het kader van relatie ontwikkelingssamenwerking en mensenrechten. Een onderwerp waar in december zelfs een tweede avond over werd gehouden. Ontwikkelingssamenwerking was trouwens een onderwerp dat in 1993 een aantal keren terugkeerde. Tweemaal zelfs heel duidelijk. Eerst bij de behandeling van het vernieuwde Program van Uitgangspunten van het CDA en vervolgens bij de amendering van het ontwerp-verkiezingsprogramma van het CDA.

In juli 1993 nam een delegatie van het CDJA deel aan "Het Gesprekscentrum" (platform waarvan het CDJA, samen met de Christen-Democratische organisaties uit Scandinavië deel uitmaakt) te Noorwegen. Daarnaast reisde begin september een groep CDJA-ers af naar Catalonië en Baskenland. Zij hebben gesproken met vertegenwoordigers van de twee Christen-Democratische jongerenorganisaties aldaar. Naast het afleggen van bezoeken mocht de Buco zelf ook bezoek ontvangen. In oktober 1993 waren een groep Hongaren te gast in Nederland.

Tot slot mag niet onvermeld blijven dat ook in 1993 de Buco zich weer intensief heeft beziggehouden met de perikelen in en om de Europese Jonge Christen Democraten (EYCD). De strijd binnen de EYCD om het dubbel lidmaatschap (sommige organisaties zijn zowel lid van de EYCD als van DEMYC, de club van conservatieve jongerenorganisaties) liep in juni uit op een confrontatie. Momenteel wordt hard gewerkt aan een oplossing voor de ontstane situatie.

Organisatiecommissie

Voor de Organisatiecommissie (OC) stond 1993 in het teken van de vernieuwing. Na een aantal jaren van actieve inzet en arbeid voor de OC droeg Johan Honders in mei de voorzittershamer over aan Jouke Douwe de Vries. Met het aantreden van de nieuwe voorzitter werd een nieuwe koers voor de OC uitgestippeld.

Deze nieuwe koers werd vastgelegd in de notitie "Wordt er nog iets georganiseerd?". In de notitie werd geconstateerd dat het ledental van het CDJA de laatste jaren geen of weinig groei te zien geeft en dat de OC de eerst verantwoordelijke is om daar iets aan te doen. Kortom, de OC moest activiteiten op gaan zetten met het oog op ledenwerving en ledenzorg. Om hier slagvaardig op in te kunnen springen werd de structuur van de OC aangepast. In de notitie werden verder de taken van de OC opgedeeld in organisatorische en organisatie-ondersteunende taken en werd de ledenwerfclub opgeheven.

De OC wil de betrokkenheid van leden bij het CDJA vergroten, slapende kernen stimuleren en daarnaast het ledenaantal doen stijgen. Om dit te bereiken zijn plannen ontwikkeld om maandelijks regionale activiteiten, in samenwerking met de provincies, te gaan organiseren. Door de aanstaande verkiezingscampagnes lukte het in 1993 nog niet om tot regionale activiteiten te komen, maar voor 1994 staan al zeven activiteiten gepland! Daarnaast heeft de nieuwe vorm van de OC geleid tot aanzienlijk meer contact tussen provincies en OC en zijn de eerste ervaringen met de "OC nieuwe stijl" positief.

Vormingscommissie

De Vormingscommissie (Vocie) is nog nooit eerder zo vaak het land ingetrokken als in 1993. Niet minder dan veertig keer is er ergens in het land een bijdrage aan de scholing van leden geleverd. De door de Vocie voorgestane op de praktijk gerichte aanpak is succesvol. Het grote beroep vanuit het land op de commissie heeft er zelfs toe geleid dat de Vocie is uitgebreid met twee personen.

De Vocie heeft in 1993 tal van vernieuwingen doorgevoerd bij de programma's die zij aanbiedt. Zo zijn de basis- en kadercursussen nog praktischer geworden. Drie nieuwe rollenspellen zijn ontwikkeld en buitenactiviteiten geven een nieuwe dimensie aan de cursussen. Het afgelopen jaar heeft de Vocie geleerd dat avond-activiteiten op maat het meest succesvol zijn. De campagneweekenden waren geen succes. Jongeren werken steeds vaker op zaterdag en samen met de toenemende studiedruk maakt dat dat accenten verlegd moeten worden. De basis- en kadercursussen hebben hieronder niet te lijden.

Redactiecommissie

De Redactiecommissie was ook in 1993 weer verantwoordelijk voor het uitbrengen van acht edities van *Interruptie*. *Interruptie* mocht zich, als landelijk ledenblad, verheugen in een goede belangstelling. Onder het motto "politiek leeft alleen dankzij discussie" vormde *Interruptie* in het afgelopen jaar enkele malen een podium voor kritiek en polemiek tussen leden. Dit op haar beurt gaf weer aanleiding voor nieuwe discussies.

De inbreng van kernen en provincies bleef in 1993 enigszins achter in vergelijking met andere jaren. Aan opiniestukken van individuele leden én natuurlijk redactieleden geen gebrek. Politiek hete hangijzers zoals de Conservatieven in de EYCD, de kandidaatstelling van Brinkman als lijsttrekker van het CDA en ook de bezuinigingen in het kader van het "jongerendossier" kregen vanzelfsprekend voorrang.

Jaarthemacommissie 1993

De jaarthemacommissie (JTC) was in 1993 verantwoordelijk voor de activiteiten die in het kader van het jaarthema "Onderwijs" werden georganiseerd. De activiteiten van de JTC richtten zich met name op drie onderwerpen.

Begin 1993 bracht de JTC de jaarthemabundel "Onderwijs gaaf" uit. Hierin werden activiteitsuggesties met betrekking tot het jaarthema gedaan voor kernen en provincies. Het middagedeelte van de ALV op zaterdag 5 juni te Hilversum werd georganiseerd door de JTC. Op zaterdag 23 oktober tot slot werd de jaarlijkse kernendag gehouden. Deze dag werd afgesloten in Amsterdam. Het thema van de dag was "De toekomst van het onderwijs".

M'50/EXIS/31/NJMO

Het CDJA is net als de meeste andere politieke jongerenorganisaties georganiseerd in M'50, dat zich ten doel stelt algemeen politiek vormingswerk te ontwikkelen gericht op jongeren. Elke lidorganisatie kan daartoe projecten aandragen. Meegewerkt wordt o.a. aan het M'50 project "Wegwijs lokaal". M'50 is in 1993 gefuseerd met een aantal andere instellingen en heet sinds kort "IPP/M'50" (Instituut voor Publiek en Politiek/M'50).

Het CDJA is daarnaast ook lid van de adviesraad van Exis, de organisatie voor internationaal jongerenwerk. Daarnaast wordt geparticipeerd in de vereniging "31" voor vertegenwoordiging van Nederlandse jongeren naar Europese fora.

In 1993 is het CDJA ook deel gaan nemen in het NJMO (Nationale Jongerenraad voor Milieu en Ontwikkeling).

X VROUWENBERAAD

Het zal geen verwondering wekken dat 1993 grotendeels in het teken staat van de voorbereiding van de drie verkiezingen in 1994.

In het begin van het jaar gaat naar alle CDA-afdelingen een brief over het belang van de deelname van vrouwen aan de politiek en de 'vrouwvriendelijke' samenstelling van selectiecommissies. Daarna is veel tijd en energie besteed om vrouwen te stimuleren zich kandidaat te stellen en de begeleiding van de potentiële kandidaten.

Het CDA-Vrouwenberaad participeert in de landelijke projectgroep '1994: Vrouwen kiezen in de politiek'.

Na de zomer start een werkgroep die de voorbereiding van het symposium 'de nieuwe werknemer met zorgtaken' op zich heeft neemt.

Dit symposium vindt plaats op 19 februari 1994 en vormt een onderdeel van de campagne 'Vuurproef '94'.

Doelstellingen

Het CDA-Vrouwenberaad stelt zich ten doel:

1. inbreng te leveren in het politieke beleid van het CDA en de regering;
2. het vergroten van de politieke bewustwording van vrouwen;
3. het bevorderen van de integratie van vrouwen in het CDA.

Toetsstenen hiervoor zijn: het Program van Uitgangspunten en de CDA-emancipatiere-solutie. Aan de realisatie van de drie doelstellingen is gewerkt via discussies, meningsvorming en standpuntbepaling binnen en buiten de partij, daarnaast via contacten met de leden, contacten in het CDA, vertegenwoordigingen buiten het CDA en internationale contacten.

Discussies, meningsvorming, standpuntbepaling

De uitkomsten van de discussienota 'Vernieuwd ouderschap' leiden ertoe dat op verzoek van de voorzitter van het CDA Wim van Velzen drie ronde-tafelgesprekken zijn gevoerd. Rond de tafel buigen zich over de thema's: arbeidsparticipatie en kinderopvang, een aantal leden van de partijtop, het CDA-Vrouwenberaad, de fractie en het Wetenschappelijk Instituut.

Een afvaardiging van het CDA en het CDA-Vrouwenberaad voert twee gesprekken met minister Ien Dales en staatssecretaris Dieuwke de Graaf-Nauta over de vergroting van de deelname van vrouwen aan politiek en openbaar bestuur en de rol van de politieke partijen en de politieke vrouwenorganisaties.

Als jaarthema 1993-1994 kiest het CDA-Vrouwenberaad het thema 'Minderhedenbeleid, hoe nu samen echt verder'. Een werkgroep onder voorzitterschap van Riky van Kuijk-Blommestein heeft de discussienota opgesteld.

Een groot aantal exemplaren van deze discussienota is aangevraagd. Tot 1 maart 1994 kunnen de afdelingen antwoorden op de vragen indienen.

Van de reacties van de afdelingen wordt een samenvatting gemaakt die aan de orde komt op de Landelijke Raad van 30 mei 1994.

Contacten met de leden

Om als bestuur optimaal te kunnen functioneren is een goed contact met de leden een belangrijke voorwaarde. Om het rechtstreekse contact met de leden te versterken is eind 1993 het kwartaalblad '*Vrouw en Politiek*' uitgebracht.

Het CDA-Vrouwenberaad organiseert op 13 februari 1993 een dag te samen met de Bestuurdersvereniging van het CDA voor 'Vrouwelijke CDA-politici in functie', zittende en aankomende raads- en statenleden wisselen ervaringen uit en stimuleren elkaar tot een grotere participatie in de politiek. Deelnemersaantal: 235.

Op 2 oktober vindt de zesde ledendag plaats die het startsein vormt van de discussie 'Minderhedenbeleid, hoe nu samen echt verder'. Ruim 450 leden en andere belangstellenden nemen deel aan deze dag. De dagvoorzitter Riky van Kuijk-Blommestein roept een ieder op de discussie in het land heel nadrukkelijk samen met de minderheden te voeren. De financiële actie 'voor hulp aan vrouwen in voormalig Joegoslavië' brengt f 15.683,40 op.

Contacten in het CDA

Het CDA-Vrouwenberaad is in de partij op alle niveaus vertegenwoordigd in de besturen van plaatselijke/regionale en provinciale afdelingen, van Kamerkringen, in de Partijraad, in het Partijbestuur en in het Dagelijks Bestuur.

Het Vrouwenberaad heeft eveneens vertegenwoordigende plaatsen in de Commissie Buitenland en haar werkgroepen, in de redactiecommissie van CD/Actueel, in het Curatorium van het Steenkampinstituut, in de Stichtingsraad van het Wetenschappelijk Instituut, in het Inter Cultureel Beraad, in de Eduardo Freistichting en in de Landelijke Permanente Campagneraad. Inbreng en integratie zijn bij deze contacten zeer belangrijk. In het gelieerd overleg, een overlegorgaan met het hoofd organisatie van de partij en ambtelijke vertegenwoordigers van de gelieerde organisaties, vindt structureel uitwisseling van activiteiten plaats.

Vertegenwoordigingen buiten het CDA en internationale contacten

Het CDA-Vrouwenberaad onderhoudt intensieve contacten met de Nederlandse vrouwenbeweging. In Nederland is het CDA-Vrouwenberaad vertegenwoordigd in Arachne, het Breed Platform voor Economische Zelfstandigheid, het Convent van Christen-vrouwen, de Nederlandse Vrouwenraad, het Politiek Vrouwenoverleg, het project '1994: vrouwen kiezen in de politiek', de werkgroep 'Vrouwen in de schoolleiding nu' en het nationaal comité voor het internationaal jaar voor het gezin.

Internationaal levert het CDA-Vrouwenberaad, via de leden van de Sectie Buitenland inbreng in de vrouwenorganisaties van de Europese Volkspartij en in de Unie van Christen-Democratische vrouwen.

Dagelijks Bestuur

Het Dagelijks Bestuur, bestaande uit zeven leden, vergaderde 12 maal. In de vergaderingen worden de bijeenkomsten voor het Landelijk Bestuur en de Landelijke Raad voorbereid en de besluiten uitgevoerd. Op 23 augustus vindt een beleidsdag plaats onder leiding van Jaap van Dam, medewerker van het Steenkampinstituut.

Vanuit het Dagelijks Bestuur worden gesprekken gevoerd met onder andere Ruud Lubbers, minister-president en Elco Brinkman, fractie-voorzitter Tweede Kamer over actuele politiek. Tevens wisselt het CDA-Vrouwenberaad van gedachten met de Eerste Kamerfractie en het Dagelijks Bestuur van het CDA.

In het Dagelijks Bestuur vindt de coördinatie plaats van de activiteiten van de drie Secties en van de verschillende werkgroepen. Ten behoeve van het Landelijk Bestuur zijn de activiteiten in een maandelijks voortgangsoverzicht opgenomen. Toos Jongma-Roelants is voorzitter van het Dagelijks Bestuur van het CDA-Vrouwenberaad.

Landelijk Bestuur

Het Landelijk Bestuur vergadert acht maal over politieke en bestuurlijke zaken en houdt op 27 en 28 mei twee beleidsdagen in Doorn. Het thema individualisering wordt uitgediept en de bestuursleden worden getraind.

Hoog op de agenda van de vergaderingen van het Landelijk Bestuur staat de actuele politiek. De onderwerpen worden voorbereid door leden van het Dagelijks Bestuur of deskundigen van buiten zoals leden van de Tweede Kamer. In de vergaderingen wordt door de verschillende vertegenwoordigers vanuit de Secties gerapporteerd en aandacht besteed aan vacatures en benoemingen voor functies binnen en buiten de partij.

Het Landelijk Bestuur stelt drie werkgroepen in ter voorbereiding van het jaarthema, de ledendag en het symposium van 19 februari 1994. Tevens is een ad-hoc werkgroep ingesteld om in te kunnen spelen op het actuele thema kinderopvang. Begin 1993 is de brochure '*Kinderopvang, luxe of noodzaak*' verschenen.

Eind 1993 bestaat het Landelijk Bestuur uit de leden van het Dagelijks Bestuur en elf vertegenwoordigers van de provinciale besturen.

Landelijke Raad

De Landelijke Raad is het hoogste besluitvormende orgaan van het CDA-Vrouwenberaad en bestaat uit de stemhebbende leden van het Landelijk Bestuur en drie afgevaardigden per provincie.

Op de LR van 24 april is het jaarthema Vernieuwd Ouderschap afgerond en is een resolutie over dit onderwerp aangenomen, evenals een resolutie over het geweld tegen vrouwen in voormalig-Joegoslavië. Het jaarverslag en de jaarrekening over 1992 worden goedgekeurd.

Op de Landelijke Raad 15 november worden naast de begroting en het werkplan 1994, de amendementen op het ontwerp-verkiezingsprogramma 'Wat echt telt' vastgesteld. Er is afscheid genomen van penningmeester Riky van Kuijk-Blommestein.

Publikaties

In 1993 bracht het CDA-Vrouwenberaad de volgende publikaties uit:

- de brochure '*Kinderopvang, luxe of noodzaak*'
- de discussienota '*Minderhedenbeleid hoe nu samen echt verder*'.
- de verslagbundel van de ledendag '*Minderhedenbeleid hoe nu samen echt verder*'.

Om de deelname van vrouwen aan de bijeenkomsten rond partij-politieke discussies te bevorderen zijn handreikingen opgesteld. Hierin is een standpunt geformuleerd ten aanzien van de ontwikkelingen die de positie van vrouwen betreffen.

Aan de plaatselijke en provinciale secretariaten worden de volgende handreikingen toegezonden:

- handreiking op het model-gemeenteprogram '*Duurzaam vernieuwen*'
- handreiking concept Program van Uitgangspunten
- handreiking ontwerp-verkiezingsprogramma '*Wat echt telt*'

De volgende notities zijn opgesteld:

- met het oog op 1995
- reactie op het ontwerp Program van Uitgangspunten
- samenvatting van de discussienota Vernieuwd Ouderschap
- een taakverdeling van de leden van het Dagelijks Bestuur
- inhoud van informatie- en ledenpakketten
- een inbreng voor het CDA-verkiezingsprogramma
- Vijf EG-richtlijnen voor vrouwen
- campagne-aanpak en beleidsthema's ten behoeve van drie verkiezingen
- netto-minimumloon
- profielschets lid van het Landelijk Bestuur
- voorstel symposium 'de nieuwe werknemer met zorgtaken'
- amendementen op het ontwerp-verkiezingsprogramma '*Wat echt telt*'

Van de mogelijkheid om een abonnement te nemen op Vrouwenberaadsignalen is door ruim 250 vrouwenberaadsliden gebruik gemaakt. In 'Signalen' wordt naast de probleemstelling, het standpunt van de partij en zo mogelijk de fractie en het standpunt van het Vrouwenberaad verwoord over een actueel onderwerp.

Het werk van de Secties

De Sectie Buitenland houdt zich bezig met internationale vrouwenbelangen op korte en lange termijn. In principe participeert in elke werkgroep van de commissie Buitenland van het CDA een vertegenwoordiger vanuit de Sectie.

Binnen de Sectie Pers en Publiciteit vond een herstructurering plaats omdat de Sectie naast de vaste pagina in CD/Actueel ook het kwartaalblad '*Vrouw en Politiek*' tot haar verantwoordelijkheid is gaan rekenen. Van belangrijke gebeurtenissen en uitspraken worden persberichten uitgegeven.

De Sectie Vorming is het overlegplatform van de vormingsvrouwen van het CDA-Vrouwenberaad, welke zijn vertegenwoordigd in de scholingscommissies van de Kamerkringen. Doel van dit overlegplatform is door middel van informatie en scholing, een kader te vormen dat specifieke cursussen en lezingen voor aspirant-CDA (Vrouwenberaads) leden kan opzetten, om vrouwen te stimuleren en te motiveren. Het is noodzakelijk dat meer vrouwen lid worden van het CDA (-Vrouwenberaad) en politiek actief worden binnen het CDA.

In september 1993 wordt voor de vierde maal een bijeenkomst rond het jaarthema georganiseerd om, de leden van de Sectie en degenen die zich bereid verklaren op de sprekerslijst geplaatst te worden, nader te informeren over doel en inhoud van de nota.

XI BESTUURDERSVERENIGING

In 1993 vragen verschillende onderwerpen de aandacht: de herinrichting van de Bijstandswet, de gekozen of benoemde burgemeester, integriteit in het openbaar bestuur, identiteit van maatschappelijke organisaties, cultuurbeleid en "Bestuurders in beweging", thema van de landelijke CDA-bestuurdersdag.

Verenigingsconferentie

De jaarlijkse verenigingsconferentie kent als thema: "Identiteit, een uitdaging voor gemeente- en provinciebestuurders". De bijeenkomst wordt georganiseerd in samenwerking met het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA. In het congrescentrum Agora te Lelystad zijn ongeveer 100 deelnemers.

Studiedag vrouwelijke bestuurders

Op 13 februari vindt een in samenwerking met het CDA-Vrouwenberaad georganiseerde bijeenkomst plaats voor vrouwelijke bestuurders. Meer dan 200 vrouwen nemen deel aan deze bijeenkomst. Het programma kent gezien het karakter van de dag slechts vrouwelijke inleiders. In deelsessies wordt gesproken over de mogelijkheid om het aantal vrouwen in vertegenwoordigende functies te vergroten en om doorstroming naar andere bestuurlijke functies te bevorderen.

Landelijke bestuurdersdag

Zaterdag 30 oktober is in de Stedendriehoek (Apeldoorn, Deventer, Voorst en Zutphen) een landelijke bestuurdersdag. Deze dag staat in het teken van het vijftienjarig bestaan van de vereniging en vormt tevens de opmaat voor de campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen. Ruim tweehonderd bestuurders togen 's ochtends allereerst naar het stadhuis in Apeldoorn.

Tijdens werkbezoeken aan de vier gemeenten stonden de thema's van het Model-gemeenteprogram: een *veilige, sterke, schone* en *actieve* gemeente, centraal. De afsluitende bijeenkomst vindt plaats in de Lebuinuskkerk te Deventer.

Bestuursforum

In de jaargang 1993 van Bestuursforum wordt de serie "Minderheden in Nederland", die in 1992 gestart was, afgesloten met onder andere een interview met minister-president drs. R.F.M. Lubbers. Aandacht was er in verschillende artikelen voor de discussie over de organisatie van het binnenlands bestuur. De raadsverkiezingen van 1994 werpen hun schaduw vooruit in artikelen over het Model-gemeenteprogram, respectievelijk een vergelijking met de 'modellen' van de andere politieke partijen, maar ook over de selectie van nieuwe raadsleden en hun tijdsbelasting. Het juni/julinummer is geheel gewijd aan het thema 'Cultuur', met onder andere artikelen over gemeentelijk cultuurbeleid, amateurkunst, monumentenzorg, musea, enzovoorts.

In het voorjaar is een onderzoek gehouden onder de lezers van Bestuursforum. De lezers blijken het blad te waarderen met een ruime voldoende. In het aprilnummer van Bestuursforum is op de uitslag van het onderzoek ingegaan met een terechte conclusie, namelijk: een pluim voor Bestuursforum. De conclusies en aanbevelingen worden door de redactie gebruikt om de kwaliteit van het blad verder te verhogen.

De redactie van Bestuursforum staat onder voorzitterschap van drs. A.J. van Dulst. Het aantal redactionele pagina's bedraagt 326 (1992: 344). De advertentieopbrengst vertoont ook dit jaar weer een stijging.

Afdelingen en aantallen leden

In de provinciale afdelingen zijn weer veel activiteiten ten behoeve van de leden georganiseerd. Voor verslagen van een aantal van deze activiteiten - ledenvergaderingen, politieke cafés, regionale bijeenkomsten, enz. - moet korthedshalve verwezen worden naar de rubriek Verenigingsnieuws in Bestuursforum.

Het aantal verenigingsleden vertoont in 1993 een lichte stijging. De aantallen leden per provincie zijn verwerkt in onderstaande tabel.

Provincie:		sept. '92	okt. '93		
Groningen		147	146		
Friesland		228	231		
Drenthe		151	158		
Overijssel		384	399		
Flevoland		58	58		
Gelderland		592	603		
Utrecht		304	304		
Noord-Holland		483	491		
Zuid-Holland		722	729		
Zeeland		160	163		
Noord-Brabant		789	790		
Limburg		417	421		
Totaal		4435	4493	+ 58	

Ledenraad en bestuur

De ledenraad, bestaande uit afgevaardigden van de afdelingen en de leden van het verenigingsbestuur, vergadert driemaal. In maart is het onderwerp de herinrichting van de Algemene Bijstandswet. In juni is een standpunt geformuleerd over benoemde of gekozen bestuurders (met name burgemeesters en wethouders) aan de hand van een notitie die onder verantwoordelijkheid van het verenigingsbestuur tot stand is gebracht. In november wordt, onder veel belangstelling van de media, gesproken over integriteit in het openbaar bestuur; eveneens op basis van een notitie.

In het bestuur deden zich enkele wijzigingen voor door het aftreden van bestuursleden wegens benoeming in een andere provincie of in een andere partijpolitieke functie. Afscheid werd genomen van drs. B. Vries, burgemeester van Dantumadeel, en B. Migchels, burgemeester van Schoonebeek.

Mr. J.J.L. Pastoor is voorzitter van het bestuur van de CDA-Bestuurdersvereniging.

Overleg

Verschillende malen voert een delegatie uit het bestuur, telkens onder leiding van de voorzitter c.q. vice-voorzitter, overleg met de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken, mevrouw D.I.J.W. de Graaff-Nauta, respectievelijk de Commissie Binnenlandse Zaken van de CDA-Tweede-Kamerfractie. Ook is een gesprek gevoerd met de hoofddirectie van de VNG.

Onderwerpen zijn telkens de bestuurlijke organisatie, de kabinetsnota Bestuur op niveau deel 3 en het wetsvoorstel Kaderwet Bestuur in verandering. Daarnaast vindt overleg plaats tussen de bestuursdelegaties van de bestuurdersverenigingen van PvdA, VVD, D66 en CDA. Het dagelijks bestuur voert in het voorjaar overleg met de besturen van de provinciale afdelingen van de vereniging in Noord-Brabant, Limburg en Zeeland.

Commissies en publikaties

De Commissie Model-gemeenteprogram onder voorzitterschap van drs. H.J. Kaiser presenteert op 1 maart in Zwijndrecht haar werkstuk "Duurzaam vernieuwen", uitgegeven door de vereniging.

In april verschijnt het eindrapport 'Naar een vernieuwd openbaar bestuur' van de commissie onder leiding van J. Verbree, over de bestuurlijke organisatie.

Ter voorbereiding van de standpuntbepaling in de ledenraad wordt tweemaal een notitie door het secretariaat voorbereid die na overleg met een klankbordgroep door het verenigingsbestuur wordt verdedigd in de ledenraad. De conclusies en aanbevelingen uit deze notities - over gekozen of benoemde bestuurders, respectievelijk integriteit in het openbaar bestuur - worden aanvaard door de ledenraad en naderhand gepubliceerd.

In september wordt een commissie geïnstalleerd onder voorzitterschap van drs. J.B.V.N. Pleumeekers, met de taak een leidraad voor de provinciale programma's te schrijven.

Secretariaat

Een van de taken van het secretariaat is het verstrekken van advies, informatie en documentatie op verzoek van leden en derden. Regelmatig wordt advies gegeven over rechtspositionele vragen en bestuurlijk/politieke problemen.

Tijdens de Bestuurdersdag op 30 oktober wordt het nieuwe verenigingslogo in Apeldoorn onthuld. Daarna volgen de werkzaamheden ter voorbereiding van een nieuwe lay-out voor Bestuursforum, in combinatie met een bezuinigingsoperatie waartoe het bestuur in de loop van het jaar heeft besloten. Tenslotte de zorg voor de implementatie van een ander bestuursbesluit, namelijk de uitbesteding van de leden- én abonnementenadministratie aan het CDA-secretariaat, eveneens per 1 januari 1994.

De vacature van mevrouw N.M.A. Munsterman, administratief medewerkster per 1 maart 1993 is niet vervuld, zodat het aantal formatieplaatsen daalt van 5 naar 4.

XII FONDS WETENSCHAPPELIJK INSTITUUT

Het Fonds Wetenschappelijk Instituut is een fonds dat een kapitaal beheert dat tijdens de fusie is gevormd uit de ondersteuningsfondsen voor de Wetenschappelijke Instituten van de verschillende partijen. Een deel van het rendement van dit beheer wordt benut ter ondersteuning van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA.

In 1993 is ruim 2/3 van het bruto-rendement aangewend ten behoeve van het Wetenschappelijk Instituut. Het bestuur bestaat in 1993 onder andere uit de leden: mr. H.M. Krans (voorzitter, mede namens het dr. Kuyperfonds); P.H. van Zeil (namens het Schaepmanfonds); drs. C.E. Moret-de Jong (namens het Lohmansfonds) en A.J. Vermaat (namens het Wetenschappelijk Instituut); mw. G.W. van Montfrans-Hartman (vertegenwoordiger van het Partijbestuur van het CDA). Per 31 december 1993 treedt de heer H.M. Krans uit. Als nieuw lid is namens het Kuyperfonds benoemd de heer mr. drs. L. Jongma. In het eerste kwartaal van 1994 wordt het 'nieuwe' bestuur samengesteld.

XIII STICHTING PROFESSOR STEENKAMP FONDS

De Stichting heeft zich ten doel gesteld de behartiging van de in de christen-democratie in Nederland doorwerkende beginselen in ruime zin middels de werving en beheer van financiële middelen op eigen naam ten behoeve van christen-democratische en andere, verwante organisaties. Het fonds heeft in 1993 een bijdrage verstrekt aan het Steenkamp-instituut, met name ten behoeve van de kaderschool, van circa f 230.000,--. Mr. C. van Veen is voorzitter van het bestuur.

XIV CAMPAGNE

Met maar liefst drie verkiezingen voor de boeg in 1994, stond 1993 voor de campagneleiding in het teken van de voorbereiding. Onderzoek werd gedaan, contracten afgesloten met de externe bureaus voor organisatie en voor advertenties en een eerste opzet voor de campagnestrategie werd gemaakt. Deze eerste opzet kreeg bekendheid in de partij onder de titel "Vuurproef '94".

De hoofdlijn van "Vuurproef '94" is een duidelijk, maar niet gemakkelijk antwoord geven op de situatie waarin Nederland zich bevindt. Deze situatie wordt gekenmerkt door onzekerheid. Onzekerheid over de eigen baan, over de economische groei, over de veiligheid op straat, de internationale stabiliteit.

Ook zal met name de Tweede Kamercampagne worden gekenmerkt door de overgang naar een nieuwe lijsttrekker.

Mobilisatie

Om de campagneopzet en achtergrond bekendheid in het land te geven, werden alle Kamerkringen bezocht met zgn 'campagnebriefings' door campagneleider Bremmer. Ook werd tijdens de partijraad van 27 november in Ede een goed bezochte bijeenkomst gewijd aan het campagnevoering, waarbij zowel de inhoud als de wijze waarop men campagne kan voeren uitgebreid aan de orde kwamen.

Ter ondersteuning van de plaatselijke campagneteams werd een brochure '101 campagnetips' samengesteld en een instructievideo gemaakt, waarin campagneleider Bremmer en de lijsttrekkers Brinkman en mw. May-Weggen hun ideeën en adviezen overbrachten.

Campagneorganisatie

Het campagnesecretariaat wordt gevormd door Cees Bremmer, campagneleider en Nicole van der Zijden, zijn secretaresse. De dagelijkse gang van zaken wordt geregeld door de campagnestaf, bestaande uit campagneleider Bremmer, hoofd organisatie Sam van Oostrom, medewerker activiteiten Marjolijn Knol, partijvoorlichter Meüs van der Poel, fractievoorlichter Frits Wester, ambtelijk secretaris van de fractie Agaath Reuchlin, beleidsmedewerker Hester Tjalma, medewerker van de Bestuurdersvereniging Arie van der Veen, en campagnesecretaresse Nicole van der Zijden.

De strategische keuzes worden gedaan door de campagneraad.

43-gemeenten actie

Besloten werd om in de campagne een aantal gemeenten, waarin in het algemeen gesproken in 1990 bij de Raadsverkiezingen winst was behaald, een extra impuls te geven. Probleem voor veel CDA-afdelingen in deze gemeenten is echter, dat er een relatief klein aantal leden en klein budget beschikbaar is om veel inwoners te bereiken.

Daarom werd de zgn. "43-gemeenten-actie" opgezet, waarbij de grootste gemeenten in staat worden gesteld een landelijke kandidaat in te schakelen voor hun campagne in de vorm van werkbezoeken of manifestaties. Ook bestaat de mogelijkheid voor activiteiten, waarbij veel kiezers worden bereikt een gerichte subsidie te ontvangen. Als coördinator van de actie trad Arie van der Veen op, beleidsmedewerker van de Bestuurdersvereniging.

Doelgroepen

Naast de regio's van deze 43 gemeenten werden als doelgroep gekozen de landbouwers, de ouderen, de 'nieuwkomers', dwz diegenen die in 1994 voor het eerst hun stem mogen uitbrengen en de 35-50 jarigen. Om het contact met de landbouw te versterken, werden een aantal landbouwmanifestaties georganiseerd, in oktober te ZuidLaren en in november te Wanroy. De opkomst was dermate goed, dat dit traject in 1994 zal worden voortgezet.

In november heeft een CDA-delegatie een uitgebreid gesprek gehad met de ouderenbonden Unie-KBO en PCOB.